

ריבונות

כתב עת מדיני / 20 / חשוון תשפ"ז, אוקטובר 2026

תבחרו

ריבונות פלשתינא



תוכן

התיישבות

4 יושב ראש מועצת יש"ע, **ישראל גנץ**, מספר על צעדי הריבונות שכבר נעשו ועל מה שעוד נותר להשלים, ומשיב לחוששים ממשמעות אתגר הריבונות

5 מדי יום פוגש ראש מועצת בקעת הירדן, **דוד אלחיאני**, מהפכה של ממש נוכח תנופת ההתיישבות חסרת התקדים בבקעה. איך זה קרה ואיך הוסרו החסמים שבלמו את ההתיישבות?

6 אחרי המכה הקשה בשבעה באוקטובר, היעד שמציבה ישראל לעצמה הוא הכפלה והתעצמות הרבה מעבר למה שהיה בעבר בעוטף עזה ובגבול הצפון. השר **זאב אלקין**

משפט

7 בעבודה סיועית ומאומצת קידם יושב ראש ועדת החוקה, חבר הכנסת **שמחה רוטמן**, את שלבי הרפורמה המשפטית בזה אחר זה. בריאיון אישי הוא מפרט אודות הישגים והיעדים שעוד נותרו

מורשת

8 כמעט מתחת לכל אבן ביהודה ושומרון מסתתרת מורשת היסטורית יהודית. על מהפכת המורשת והזהות שהתחוללה מספר שר המורשת, **עמיחי אליהו**

ריבונות

9 על ריבונות, אנטישמיות גוברת ויחסם של האמריקאים לישראל. עם שגריר ארה"ב לשעבר, **דיויד פרידמן**.

10 עורכת הדין **צפנת נורדמן** מבהירה עד כמה נפגעת התודעה, גם במחנה הימין, כאשר על סדר היום הלאומי לא מונחת הריבונות כחזון וכיעד ריאלי למימוש

11 על משמעות חובת הריבונות בתורת ישראל ובהגותו של הרב צבי יהודה קוק. הרב **אברהם וסרמן**

ביטחון

12 ד"ר **מור אלטשולר** מנתחת את הקושי התודעתי של השמאל להודות בטעותו גם אחרי טבח שבעה באוקטובר, ומתייחסת לחשיבותו של העומק האסטרטגי גם בעידן הנוכחי

13

שלוש שנים של מלחמה חוללו שינוי עמוק וחיובי בתפיסת הביטחון הישראלית. האם ניתן להבטיח שהשינוי יישאר גם בעשורים הבאים? אלוף משנה במילואים פרופ' **סיבוני משיב**

כלכלה

14 החוקר ד"ר **רפאל בן לוי** מגדיר את מעמדה החדש של ישראל לאחר ובעקבות שנות המלחמה, כאיתנות צבאית וכלכלית שמעולם לא הייתה כאן

תקשורת

15 התקשורת הישראלית חווה טלטלה של ממש עם קריסת ההגמוניה הוותיקה שהשתיקה והעלימה את הימין. איך זה קרה, ומה צפוי בהמשך? **חנן עמיאור** בריאיון

אדריכלות

16 האדריכל **יורם גינזבורג** סוקר את האבסורד שבמדיניות התכנון הישראלית, זו שמותירה את היהודים בערי מגדלים צפופות ואת הערבים בבנייה נמוכה וכובשת קרקעות.

חינוך

17 עו"ד **אודליה קדמי**, יו"ר "הורים מעורבים" מתריעה: דרושה רפורמה של פירוק והרכבה מחדש במערכת החינוך

18-19 מי הריבון בישראל - הכנסת או בג"ץ? כנס מיוחד של תנועת הריבונות במאהל הגבורה בירושלים עסק בשאלת יסוד: מי קובע את עתידה של המדינה?

20-21 המירוץ לריבונות בעיצומו. כעת זקוקה ישראל למנהיגות בעלת חזון ציוני עמוק להובלה, הכרעה והגשמה. **יהודית קצובר ונדיה מטר**. מאמר

22-23 שאלנו את המפלגות השונות מה תוכניותיהן לעתיד יהודה ושומרון ועתיד המדינה בכלל. התשובות בפניכם.

24 הנוער בפעולה

בהוקרה ל:



**TZION
DEVELOPMENT
INITIATIVE**
קרן ציון לפיתוח

לכבוד חיילי צה"ל האמיצים ונוער הגבעות, ולזכרם של קורבנות המלחמה והטרור מקרב עמנו. יהי רצון שהקב"ה יסייע בידינו להחיל ריבונות על כל ארץ התנ"ך שלנו. בהוקרה הינדי קלרמן

ריבונות
SOVEREIGNTY

פורום ריבונות

אבי אבלו / קן אברמוביץ / יורם אטינגר / איתי אליצור / אורי בנק / ערן ברטל / לילך וינשטוק / גיטה חזני-מלכיר / רן ישי / הרב ליאור לביא / הרב גלעד לואיס / מיכאל לובוביקוב / רותי ליברמן / נדיה מטר / הרבנית שולמית מלמד / רנה מרגוליס / עו"ד נילי נאהורי / עו"ד קרן סטאל-דון / ג'ודי פרידמן קדיש / אל"מ משה פלד / ד"ר מוטי קידר / יהודית קצובר / אברהם שבות / ליאור שורקה / שוש שילה / יואל שילה

תנועת הריבונות, מיסודה של תנועת נשים בירוק, הוקמה בשנת 2011 במטרה לקדם את חזון החלת ויישום ריבונותה של מדינת ישראל על כל מרחבי ארץ ישראל, ע"י פעילות ציבורית, חקיקתית והסברתית. לתנועה אלפי תומכים ברחבי הארץ, כמו גם תנועת-בת, נוער ריבונות, המכשירה את דור המנהיגות הבא של ישראל.

דבר המערכת

ברצועת עזה כבר הוכח באלפי נורות אזהרה בוהקות. הכורח בריבונות על יהודה ושומרון הוא חלק מההתפכחות של הרוב המוחלט בעם ישראל. קריאתה של תנועת הריבונות, הנשמעת מזה שנים, הייתה למעבר מתודעה להיתכנות. כעת הגיעה השעה לעבור משלב ההיתכנות לשלב הבא, שלב ההכרעה. ריבונות אינה עוד חלום או סיסמה. ריבונות היא החלטה מדינית. המרוץ כבר קורה וחובתנו להיכנס אליו במלוא העוז. מי שיגיע ראשון לקו הריבונות יקבע את המציאות, את משמעות המפות ואת השיח שבו ידובר בארץ הזאת בעתיד. הגיליון שבידיכם מסכם באופטימיות תקופה קשה שבה קם עם ישראל והתנער כארי מהמכה הקשה שספג בבוקר שמחת תורה תשפ"ד. על אף אתגרי המלחמה הגיעה ישראל להישגים בתחומי ההתיישבות, הביטחון, הכלכלה, הזהות היהודית ועוד. על כך תוכלו לקרוא בין דפי גיליון זה, ואולם פרק אחד עדיין לא הושלם והוא חשוב מאין כמותו, פרק הריבונות. על מנת שהחזון יתגשם על המחנה הלאומי לומר את דברו ביום הבחור.

הגיעה השעה להפוך את המציאות הישראלית לריבונות ישראלית. מערכת 'ריבונות'

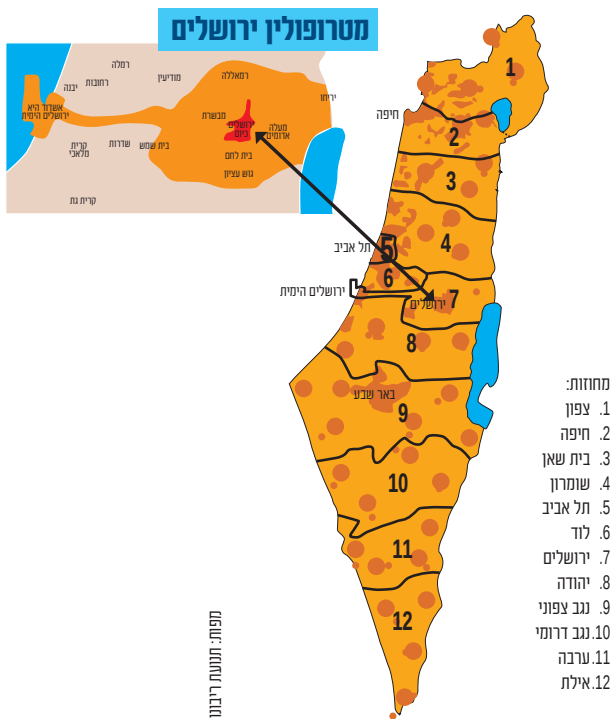
עוד לא מתקבלת החלטה כזאת, גם הישגים אדירים חשובים ומבורכים עלולים להיות הפיכים. השאלה שעלינו לשאול בעת הזאת אינה למה ריבונות, אלא איזה מחיר תשלם ישראל על היעדרה של ריבונות. אם נמשיך ונתמהמה, אם נמשיך ונהסס, ימשיך הצד שמנגד לנצל כל הזדמנות לרישום קרקעות, לקביעת עובדות בשטח ולהעמקת תודעה בינלאומית כוזבת הרואה בשטח בסיס להקמת מדינת אויב בלב ארצנו. המרוץ לריבונות כבר הוזנק. ממשלת ישראל הקימה בקדנציה האחרונה 104 יישובים חדשים ו-160 חוות ברחבי יהודה ושומרון, כבישים נסללו ועשרות אלפי יחידות דיור אושרו. מנגד הרשות הפלשתינית קובעת עובדות מדיניות ברחבי העולם, והיא כבר זוכה להכרה של 157 מדינות מתוך 193 המדינות החברות באו"ם. ריבונות טרם הוכרזה על השטח, והאויב יודע לנצל זאת היטב בבימות הבינלאומיות. על מחנה הימין להגיע לקלפיות בהמוניו ולדאוג להמשך תנופת ההתיישבות והריבונות גם בקדנציה הבאה. במרוץ הזה משמעותו של הניצחון היא קיומית עבורנו. כאשר אנחנו לא מחליטים, זו החלטה. כאשר אנחנו ממתינים, פעולות אחרות מתרחשות בשטח. הכורח הקיומי של ריבונות ישראל

לא נוכל עוד להפקיר את המרוץ שכבר הוזנק יש רגעים שבהם ההיסטוריה אינה דופקת בדלת. היא פשוט נכנסת. שבעה באוקטובר היה רגע כזה. היום הקשה הזה ניפץ את האשליה שישאל יכולה לסמוך על זרים, לנהל את הסכסוך ולהימנע מהכרעות. היום הזה לימד אותנו שיעור פשוט: כשאנחנו לא קובעים את המציאות, אחרים יקבעו אותה בשבילנו. העיקרון הזה יפה ונכון לא רק לביטחון, אלא גם לאחיותנו בארץ ישראל. ישראל שולטת בשטח, ההתיישבות צומחת ביהודה ושומרון, המדינה בונה, מתכננת, משקיעה ומפתחת, אבל במקביל מתרחש מרוץ שקט על קביעת עתידו ומעמדו של השטח. במשך עשרות השנים שחלפו מהניצחון במלחמת ששת הימים ממשלת ישראל מהססת ומגמגמת, אך האויב אינו ממתין. במאבק העמוק על קביעת המציאות בשטח הרשות הפלשתינית פועלת ללא הרף, מבססת מוסדות, רושמת קרקעות, בונה ויוצרת עובדות בשטח. ואצלנו ההתיישבות יוצרת מציאות ברחבי יהודה ושומרון. יישוב, כביש ובית הם עובדות בשטח, אך עדיין לא התקבלה ההחלטה הרשמית שתקבע את מעמדו של השטח כחלק בלתי נפרד ממדינת ישראל הריבנית. כל



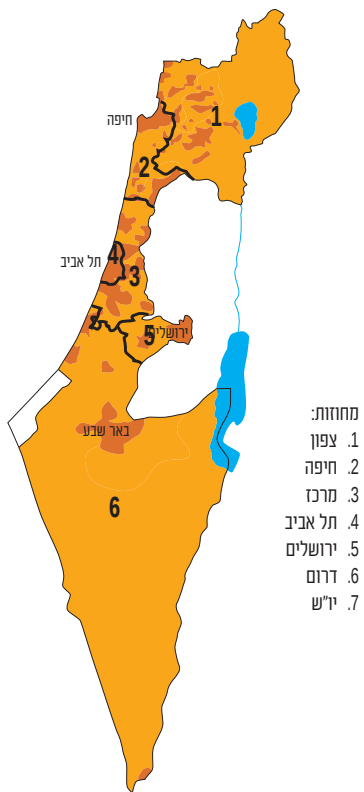
תמ"א 100 - תוכנית המתאר הארצית המוצעת על ידי תנועת הריבונות והאדריכל יורם גינזבורג

ריבונות ישראל על ביהודה, שומרון וחבל עזה



תמ"א 35 | תוכנית המתאר הארצית הרשמית של מדינת ישראל

יהודה, שומרון ועזה - מחוץ לתוכנית המתאר הארצית.



לשם בדיוק מתקדמת ההתיישבות ביהודה ושומרון

כיצד היעדר הריבונות פוגע בזכויות האזרח? האם קודמה ריבונות בקדנציה האחרונה? לאן מתקדמת ההתיישבות בעתיד? ואולי ריבונות קצת מפריעה? ישראל גנץ, יושב ראש מועצת יש"ע, בריאיון



צילום: דוברות לשכת ראש המועצה

ישראל גנץ, יו"ר מועצת יש"ע וראש מועצת בנימין צופה אל היישוב הבא שיבנה

גם בתקופת הגלות היה מי שהעדיף להישאר עם הפריץ, כי מי שידע לרקוד איתו הרוויח. אנחנו חלק ממדינת ישראל ורוצים להיות חלק ממדינת ישראל

שראשי הרשויות והמתיישבים מושקעים ברצון לפתח ולגדול. זה לא תלוי בחוק אלא תלוי במי שדוחף, ולכן גם אחרי שתהיה כאן ריבונות דברים יתקדמו בקצב מהיר ואולי אפילו מהיר יותר, כמו הסכמי הגג שאינם קיימים היום ביהודה ושומרון, והמשמעות היא שכל בנייה מתקדמת ב־200 או 300 יחידות דיור, כשבכל שאר מדינת ישראל יש דרך הסכמי הגג הרבה יותר היצע. רק עכשיו מתחילים לחתום, וגם זה עדיין לא בכל מקום ביהודה ושומרון."

גם בסוגיית המים והחשמל משוכנע גנץ שריבונות תאפשר פיתוח מואץ ומותאם לגודלה ולגידולה של האוכלוסייה. "אם היינו תחת מינהל התכנון שמתכנן את כל מדינת ישראל, היו כאן מזמן קווים גדולים של מים וחשמל, ויש עוד דוגמאות למכביר. להיות חלק ממדינה זה אומר זכויות וחובות, ואנחנו רוצים להיות אזרחים שווי זכויות."

"גם בתקופת הגלות היה מי שהעדיף להישאר עם הפריץ, כי מי שידע לרקוד איתו הרוויח. אנחנו חלק ממדינת ישראל ורוצים להיות חלק ממדינת ישראל. לכן חוקי מדינת ישראל צריכים לחול פה על זכויותיהם וחובותיהם."

אלף תושבים ואין אפילו MRI ו־CT אחד, כי החובה הזאת לא הוחלה כאן", אומר גנץ וקובע: "זה נוגע לכל תחומי החיים שלנו, גם לתחום השדות הסלולריים, האחריות על השילוט בשטח שבין היישובים, מה שמאפשר גביית תשלום שמופנה לרווחת התושבים, הענישה על זיהום אוויר שונה, מה שגורם למזהמים להעביר פסולת ליהודה ושומרון ולשריפת פסולת ללא טיפול. מי שנפגעים מכל אלה ומעוד הרבה סוגיות הם התושבים."

כתומך נלהב של חזון הריבונות ומהמקדמים הבולטים שלו, מוצא את עצמו ישראל גנץ מתמודד גם עם טענה מימין שלפיה ריבונות תקשה מבחינה פרוצדורלית על הקמת יישובים חדשים והרחבת יישובים קיימים. "החיים במדינת ישראל כמדינה ריבונית הם זכות גדולה שלפעמים היא גם מורכבת. כשיש מדינה צריך לשלם מיסים, יש חוקי תכנון ובנייה, ואולי כל החובות והזכויות הללו לא היו אם היינו חיים על אי בודד, אבל זה מה שבונה את המדינה

אחרי שתהיה כאן ריבונות דברים יתקדמו בקצב מהיר ואולי אפילו מהיר יותר

שלנו. אי אפשר גם לצפות שיו"ש לא תהיה חצר אחורית וגם לרצות שזה יקרה בדרכים אחרות", אומר גנץ. על כך הוא מוסיף וקובע כי "התקדמות הבנייה היא לא בגלל שאין כאן חוק, אלא בגלל

כזכור, לפני כל אחת ממערכות הבחירות האחרונות הצהירו הפוליטיקאים מימין אמונים לחזון הריבונות והתחייבו לקדם אותו. בקדנציה האחרונה, אומר גנץ, דברים גם קרו בפועל, גם אם עדיין לא בצורה מושלמת ומלאה. "מדינת ישראל החילה לא מעט חוקים שלא היו כאן בעבר, ובהם חוק האוויר הנקי, חוק פסולת בניין, הגברת אכיפה על בנייה לא חוקית בשטחי B ו־A, השוואת חוקי התכנון והבנייה לשאר חלקי הארץ בתחומים רבים ועוד ועוד. אומנם לא מדובר בהחלה של כל החקיקה הישראלית בבת אחת, אבל דברים נעשים בפעילות, וברוך ה' זה קורה."

"עם זאת, כיום, הוא משוכנע, ודוחה את הטענות שאין משמעות לזהותו של המחוקק, האלוף או הכנסת. חקיקת הכנסת, מסביר גנץ, לא חלה באופן אוטומטי על תושבי יהודה ושומרון, אלא רק לאחר הפעלת השוואת החקיקה והדברים תלויים במסגרת של הייעוץ המשפטי שלא מאפשר ולא מאשר כל דבר. בקצה הדרך מי שמשלם את המחיר על הפער בין המציאות הריבונית בכל חלקי הארץ למציאות הקיימת ביהודה ושומרון, הם האזרחים שזכויותיהם נפגעות."

בריאות, סלולר, זיהום אוויר. זכויות אדם אבודות ביו"ש

ניתן לשער שלא כל תושבי יהודה ושומרון מודעים לזכויות שנגרעות מהם בשל היעדר ריבונות, אבל מדובר במגוון רחב ביותר של נושאים הנוגעים לחייו האזרחיים, וגנץ מציין דוגמאות בודדות מתוכן. לדוגמה, חובתה של חברה סלולרית לדאוג לכיסוי בכבישים לא הוחלה ביהודה ושומרון עד לפני כשנתיים. לניתוקים הסלולריים שהיו חלק בלתי נפרד מהנסיעה בכבישי יו"ש הייתה גם משמעות ביטחונית, ולכן לפני כשנתיים נעשה מהלך לקידום השוואת החקיקה. זה עדיין לא מושלם ושווה, אבל מתקרב.

דוגמה נוספת נוגעת לבריאותם של התושבים. "בישראל יש החלטת ממשלה שיהיה מכשיר אחד של MRI ו־CT על כל מאה אלף תושבים. ביהודה ושומרון יש 560

מפעל ההתיישבות חווה בארבע השנים האחרונות תנופה שלא הכיר מעולם, ובעיניו של ראש מועצת יש"ע ובנימין, ישראל גנץ, מדובר בתחילתה של דרך ארוכה. גם לשיחה איתו הוא מתפנה תוך כדי סיור בשטח, שם הוא וצוותו מאתרים נקודות ששולטות מגובה על יישובים וצירי תנועה כדי לתכנן את גל היישובים הבא שעוד יקום.

עדיין מי שמחוקק את החוק, ובהגדרה אחרת הריבון, הוא אלוף הפיקוד, ובעתיד הקרוב מי שצריך לעשות זאת הוא כנסת ישראל, וגם לשם נגיע

כשאנחנו מבקשים מגנץ לצפות מעט קדימה ולהעריך את הצפוי ביהודה ושומרון בשנת 2048, שנת המאה להקמתה של מדינת ישראל, הוא גדוש באופטימיות: "אני רואה את יהודה ושומרון כאחד המקומות היפים ביותר בישראל, המאוכלסים ביותר בישראל, עם הכי הרבה מסחר, פנאי ותרבות בישראל. הרי יש לנו כאן איכות חיים, אוויר נהדר ונופים שאין בשום מקום בישראל, אבל עד אז אנחנו צריכים לא לחכות לשנת המאה, אלא כבר בשנים הקרובות להחיל את החוק הישראלי ביהודה ושומרון. כשזה יקרה יהיה הרבה יותר קל לקדם תשתיות לחיזוק המרחב הזה לתפארת מדינת ישראל."

צילום: חוברות לשכת ראש המועצה



דוד אליחאני, ראש מועצת בקעת הירדן

כך נראית מהפכה ציונית שקטה

בזה אחר זה פתח שר האוצר את צווארי הבקבוק שבלמו במשך עשרות שנים את ההתיישבות ביהודה ושומרון. ראש מועצת בקעת הירדן דוד אליחאני משתאה לנוכח המהפכה ומספר איך כל זה קרה

מעולם לא הייתה תנופה כזאת
של צמיחה, שגשוג, קליטה,
בנייה וחקלאות בבקעה

הפוליטי. אם עד לא מכבר מי שנותר בזירת התנועות המיישבות היו רק 'אמנה' ו'השומר החדש', הרי שלהקמת היישובים החדשים בבקעת הירדן ביקשה גם התנועה הקיבוצית להצטרף, ואכן לראשונה זה עשרות שנים מוקם קיבוץ חדש בישראל כחלק משרשרת היישובים החדשים. אליחאני רואה בהשבת התנועה הקיבוצית לעולם ההתיישבות ערך מוסף לנוכח המשימות שעוד נכונות לישראל גם בבקעה, אך גם בנגב ובגליל.

"אחרי 17 שנים כראש מועצה והשנים שאני בבקעה עוד קודם לכן, אני יכול לומר שמעולם לא הייתה תנופה כזאת של צמיחה, שגשוג, קליטה, בנייה וחקלאות בבקעה", אומר אליחאני ומציין גם את השקעת משרד הביטחון בהקמת המכשול הביטחוני על גבולו עם ירדן והקמת האוגדה החדשה לזירה זו, כשינוי משמעותי המחזק את תודעת ותחושת הביטחון בקרב התושבים. לזאת מוסיף אליחאני ומעיר כי לטעמו ולהערכתו האיום האמיתי והחמור הרבה יותר לא נשקף לישראל מגבולה המזרחי אלא מאפשרות היפוך הקנים של הרשות הפלשתינית ביהודה ושומרון.

ועל אף המהפכה הדרמטית כל כך בבקעת הירדן, אליחאני קובע כי כמעט כל מה שנעשה עשוי להיות הפיך אם בקריית הממשלה ישבו אישים המחזיקים באג'נדה הפוכה. "אני לא יודע אם מציאות כזאת תחזור על עצמה. אם ישראל חפצת חיים, חייבים להחיל ריבונות. ממשלה אחרת תדע לעקור חמישים או מאה אלף תושבים ולפרק כמעט את כל מה שנעשה, אבל ריבונות תחסל את הרעיון ההזוי של הערבים להקים מדינה בין הים לירדן".

המשיך בתקופת ביידן, אבל עכשיו לא שומעים על זה כי המת"ע מתכנסת בכל שבועיים ופועלת בשקט. זה מה שיצר בשבילי כראש מועצה אזורית את האפשרות להגדיל את התב"ע כמעט בכל יישוב מיישובי המועצה. זו הזדמנות תכנונית שאני לא יודע אם היא תחזור בעתיד".

כשקצינים חסרי ניסיון קובעים אם תוקם שכונה ואם ייפתח גן

אליחאני מוסיף ומספר על השינוי הדרמטי במינהל האזורי, שם דאג השר סמוטריץ' להפריד בין הייעוץ המשפטי הצבאי לזה האזרחי, וכך "אם בעבר ילדים בני 20 ו-21 הם אלה שהיו מאשרים או לא מאשרים, בלי להבין כלום בניהול רשות, הגיע השר ובלי הרבה רעש הפריד בין הייעוץ הצבאי לאזרחי, והקים במשרד שלו במשרד הביטחון ייעוץ משפטי של אנשי מקצוע שיודעים גם לתת מענה ופתרונות. כל עוד היו שם רק חיילים, לא היה להם שום אינטרס לקדם את ההתיישבות, לא הייתה להם הבנה בחשיבותה של ההתיישבות, ולפעמים הם גם הגיעו עם אג'נדה מנוגדת. סמוטריץ' מינה סגן ראש מינהל אזרחי עם מלוא הסמכויות. זו פעולה שאנשים לא יודעים להעריך אותה, אבל היא דרמטית ובעלת משמעות מרחיקת לכת להתיישבות".

לתנופת ההתיישבות בבקעת הירדן שותפים גם מי שבדרך כלל עומדים משני צידי המתרס

ועל אף המהפכה הדרמטית
כל כך בבקעת הירדן, אליחאני
קובע כי כמעט כל מה שנעשה
עשוי להיות הפיך... אם
ישראל חפצת חיים, חייבים
להחיל ריבונות.

קובעים את המציאות בשטח".

כשהוא נשאל מה נצרך היה כדי לחולל את התפנית הזאת, מפנה אותנו אליחאני לכתובת אחת, לאדם אחד: "יש אדם אחד צנוע, עניו ושקט שעשה את זה בלי הצהרות בומבסטיות ובלי ריצה לתקשורת. זה בצלאל סמוטריץ' והצוות שלו, שעשו את זה בצורה חכמה ומושכלת, בנקודות זמן מותאמות מדינית. מובן שהם לא פעלו בחלל ריק וללא הגיבוי של שר הביטחון וראש הממשלה זה לא היה קורה, אבל סמוטריץ' היה המנוע שידע לעשות את זה בצורה נכונה ושקטה כשאור הזרקורים היה מופנה למקומות אחרים".

אישור אחד במקום מסלול מפרך של ועדות

על מעט מהפעולות הללו, שאותן ביצע השר סמוטריץ' מאחורי הקלעים, רומז אליחאני בדוגמאות אחדות מני רבות: "כראש רשות אני יודע להעריך ולמדוד את הדברים שהוא עשה. אתן לך דוגמה, מאז דצמבר 1996 קיימת החלטה 150 שהתקבלה על ידי ממשלת נתניהו. להחלטה הזאת יש משמעות דרמטית בהליכי התכנון כי היא קובעת שבכל שלב ושלב של תכנון שכונה חדשה, הגדלת תב"ע ובוודאי הקמת יישוב חדש, צריכה לקבל את אישור הדרג המדיני. זה אומר שאם אני רוצה להרחיב את היישוב פצאל אני צריך אישור דרג מדיני עקרוני ולאחר מכן אישורי דרג מדיני נוספים לפני תכנון, לפני הפקדה של התוכנית, לפני פרוסום של התוכנית, לפני מתן תוקף, לפני פרוסום נוסף ולפני השיווק. שש פעמים אני צריך להגיע לדרג המדיני לקבל אישור כאשר אנחנו יודעים שאישור כזה תלוי פעם בביקור נשיא אמריקאי, פעם בביקור מזכיר המדינה, פעם בנסיעה של ראש הממשלה לבירה כלשהי וכדומה. תמיד יש עילה מדינית או ביטחונית לעכב".

את המציאות הזאת שינה סמוטריץ' כשקבע שדי באישור אחד של הדרג המדיני לפני כל השלבים הללו, ומכאן והלאה כל ההליכים יתבצעו באופן מקצועי. אליחאני מזכיר את הימים שבהם התקשורת הייתה מדווחת על כל התכנסות של מת"ע, מועצת התכנון העליונה, לאישור בניית יחידות דיור. בתקופת טראמפ הראשונה הממשלה הגיעה להבנה עם האמריקאים שבכל רבעון המת"ע מתכנסת. זה

את דוד אליחאני, ראש המועצה האזורית בקעת הירדן, קשה לתפוס ללא מילים. בדרך כלל הוא רהוט, חד ומנוסח היטב בדיבורו, אבל כשהוא מתבקש לתאר את המציאות הנוכחית בבקעת הירדן הוא "לא מצליח למצוא את המילה הנכונה", כלשוננו. "זו אולי מהפכה, תקופה מכוונת, תקופה דרמטית", הוא מחפש את המילה המדויקת וקובע כי "בקעת הירדן מעולם לא הייתה במציאות כזאת".

גם כשהוא מתבקש לפרט את התפנית האדירה של השנים האחרונות, אליחאני מחפש את המילים כדי לסדר ולתאר את גודל

יש אדם אחד צנוע, עניו
ושקט שעשה את זה בלי
הצהרות בומבסטיות ובלי
ריצה לתקשורת. זה בצלאל
סמוטריץ' והצוות שלו שעשו
את זה בצורה חכמה ומושכלת

הבשורה. בראשית הדברים מציין אליחאני את החלטת הממשלה להקים בבקעה חמישה עשר יישובים חדשים ועיר חרדית. עד כה כבר הוקמו ארבעה, יישוב נוסף צפוי לקום במהלך אוקטובר, עוד חמישה יישובים מתוכננים לקום בשנה הבאה, ובתוך שנתיים מקבלת ההחלטה תושלם הקמת חמישה עשר היישובים שייצרו רצף טריטוריאלי לאורך ציר אלון ולאורך כביש 90.

לכך מוסיף אליחאני 32 חוות שהוקמו בבקעת הירדן. "החוות הללו מחזיקות היתרי רעייה על קרוב ל-400 אלף דונם, שזה כמעט מחצית משטח השיפוט של מועצת בקעת הירדן. זה נתון מדהים. מדובר בהיתרי מרעה על שטחים שאין בהם ערבים. למעשה, הפכנו ממי שתוכנית פיאר איימה לפגוע ברצף טריטוריאלי ערבי למי שלוקחים לידינו את המושכות. אנחנו

צילום: דוברות לשכת השר

העצמת חבל התקומה - מענה לטרור וכורח ריבוני

עם ההשקעות, התכנון המשותף ורצינות הממשלה הלך ונבנה האמון מול תושבי חבל התקומה וגבול הלבנון. השר אלקין: היעד הוא לא רק שיקום ההרס, אלא צמיחה והכפלת האוכלוסייה. המספרים כבר מדברים בשטח



השר זאב אלקין. אחראי על מנהלת תקומה ושיקום הצפון

הוא אומר, ומוסיף כי ימי מבצע 'שאגת הארי' גרמו לתושבים תחושה קשה של חזרה לאווירת המציאות הביטחונית הלא פשוטה, מה שהחזיר את הניסיון להתקדם כמה צעדים לאחור. "למרות זאת, גם שם היעד הוא להביא מאה אלף תושבים חדשים לאזור הזה, ולא רק לשקם את מה שהיה. היעד הוא להפוך את קצרין לעיר הישראלית הראשונה ברמת הגולן. בעיניי זה אירוע ריבוני-מדיני ראשון במעלה", הוא אומר ומציין השקעות גדולות בתעסוקה, בריאות, שדרוג שירותים, מערכת החינוך והשכלה גבוהה עם הפיכתה של מכללת תל חי לאוניברסיטה. "זה אירוע דרמטי. קריית שמונה הופכת להיות עיר אוניברסיטאית. צעירים לא צריכים לנסוע לחיפה כדי ללמוד. הם ילמדו בגליל. זה אירוע משנה מציאות".

אף תחושת עוינות כלפי נציגי הממשלה. אלקין לא מסתיר את הדברים, אך קובע שיש שינוי. "היה חוסר אמון בסיסי של התושבים והתקיימו פגישות קשות. אי אפשר להתכחש גם לפערים האידאולוגיים עם הקיבוצים שמחזיקים ביקורת קשה על הממשלה, אבל למדנו להתגבר על הקושי הזה ועשינו הכול בשיח עם הנהגת התושבים, ולכן מעולם לא נתקלתי בגישה תוקפנית והייתי אורח רצוי גם במקומות שחוו את החוויות הקשות ביותר. אני לא מתעלם מהמחלוקות שבינינו, אבל בסוף אנחנו עם אחד שנמצא יחד במלחמה על הארץ הזאת".

קשה לחזור, אבל זה קורה

בצפון, מספר אלקין, "אנחנו מתמודדים עם מציאות מורכבת, אבל המטרה אותה מטרה: לא רק לחזור, אלא לקדם דרמטית את חבל הארץ הזה. את כל החלטות הממשלה העברנו, ומדובר בהקצאה של 14.5 מיליארד שקל לקו העימות גולן-קצרין, תשעה קילומטר מגבול לבנון. חלק מהכסף עזר לתושבים לחזור ולהתמקם אחרי תקופת פינוי של שנה וחצי ושנתיים. זה לא פשוט אחרי שאנשים הסתגלו לאווירה במרכז, ולמרות זאת חזרו 87 אחוזים מהתושבים".

אלקין מציין כי אחד הקשיים שעיינו התמודד צוותו נגע לדעיכת אזור הצפון בתקופה שלפני המלחמה, מה שהוסיף לחוסר האמון של התושבים שגם כך לא היה בשמיים. "הם היו מיואשים מהדריכה במקום וחוסר ההשקעה במשך שנים",

השמועות הציונות לא תמה, וכששמים בפני האנשים חזון, הם באים. אנשים מחפשים ערכיות ונפש ולא רק גשמיות. הם מבינים שהם חלק ממהלך גדול הרבה יותר עם משמעות גדולה יותר. בנוסף לכך אנחנו צריכים לדאוג לפן החומרי. אנחנו דואגים לבנייה, אנחנו צריכים לדאוג ודואגים לחינוך, בתי ספר חדשים צומחים, וכבר היום יש אלפי תלמידים יותר מכפי שהיו לפני המלחמה. המשמעות היא שמשפחות צעירות גם חוזרות וגם מצטרפות לחבל".

עדות לצמיחה הדרמטית קיבל אלקין ביום פתיחת שנת הלימודים, כאשר הגיע לשדרות, ממש כפי שעשה לפני שנה. אם לפני שנה הופתע לגלות שבית הספר שאותו הוא אישר ארבע שנים קודם בכהונתו כשר שיוכן כבר ניצב ועומד בלב שכונה חדשה, הרי שהשנה כשנכנס

מאז ששב לממשלה, מכהן זאב אלקין כשר האחראי על שיקום הצפון והדרום בעקבות ולאורך שנות המלחמה, אתגר שאת הצלחתו הוא רואה גם כמחויבות לתושבים וגם כמסר למי שמבקשים להשמיד את ישראל ולטבוח באזרחיה.

"בעיניי זה לא רק שיקום של מה שנהרס. בעיניי השיקום, וחשוב מכך ההרחבה והבנייה והפיתוח של האזורים האלה, הם חלק קריטי בניצחון שלנו, כי מי שרצח, אנס וטבח באזרחים בשבעה באוקטובר קיווה שלא נעז לחזור לשם. זה מאבק על הארץ. כך גם מי שירה על היישובים בצפון וגרם להם להיות מפונים במשך שנה וחצי, קיווה גם הוא שהם לא יעזו לחזור. לכן חובתנו כמדינה היא גם לשקם את מה שנהרס, גם להחזיר את התושבים, אבל גם לבנות משהו הרבה יותר חזק והרבה יותר גדול, כי חלק מהניצחון הוא שנמשיך לפתח את הארץ ושהם יסתכלו מהכפרים ההרוסים בעיניים כלות ויראו שמי שרצה להרוס אותנו ההרס מגיע אליו ואצלנו יש צמיחה ופיתוח. בעיניי זה שורש אידאולוגי שנמצא ביסוד הריבונות שלנו על הארץ".

האם כל הפקידים ובעלי התפקידים שאיתם מקדם אלקין את היעד הזה שותפים לתפיסה העקרונית הזאת? לא בהכרח. "יש שיותר ויש שפחות, יש שעוזרים ויש מי שתקעו מקלות בגלגלים. יש מי שבהתחלה עזרו, אבל כשמתרחקים מהאירוע הרגישו פחות מחויבות". ומה קורה בשטח? "בדרום אנחנו במציאות אחרת", אומר אלקין. "יש אומנם כמה יישובים שעדיין לא חזרו ואמורים לחזור בשנה הקרובה, אלו היישובים שנפגעו הכי הרבה, אבל כשמסתכלים על החבל כולו אפשר לראות שהאוכלוסייה בחבל התקומה גדולה יותר מכפי שהייתה. אנחנו כבר בשלב הצמיחה ולא רק בשלב השיקום".

אין עוד דירות פנויות בשדרות

השר אלקין מציין את שדרות כתופעה של ממש, שם שווקו אלפי יחידות דיור חדשות ואיתן, הוא מספר, שדרות מכפילה את עצמה ליותר משישים אלף. בחבל התקומה כולו, מוסיף אלקין, חיים כעת שישים אלף תושבים והיעד הוא להגיע למאה ועשרים אלף תושבים. "אין היום דירות פנויות בשדרות ובהתיישבות הכפרית. בחלק מהמקומות אנחנו מסייעים בהצבת קראוילות למשפחות חדשות".

הדרך להכפלת האוכלוסייה עוברת בראש ובראשונה בהצבת חזון, אומר השר. "בניגוד לכל

חלק מהניצחון הוא שנמשיך לפתח את הארץ ושהם יסתכלו מהכפרים ההרוסים בעיניים כלות ויראו שמי שרצה להרוס אותנו ההרס מגיע אליו ואצלנו יש צמיחה ופיתוח

לאמפיתיאטרון של בית הספר גילה שכבר אין בו מקום להורים כפי שהיה אך לפני שנה, וכולו גדוש בתלמידים.

בנוסף לחינוך מחייב פיתוח החבל גם דאגה לתעסוקה, בריאות, תרבות, השכלה גבוהה, ספורט ועוד, וברוח זו השר אלקין מונה פרויקטים רבים בזה אחר זה ומציין את החלטת הממשלה להשקיע בחבל סכום חסר תקדים של 17.5 מיליארד שקלים שיתפרסו על פני חמש שנים.

אתגר תנופת הפיתוח ביישובי חבל התקומה חייב את השר אלקין וצוותו להתמודד עם חשדנות רבה של התושבים, ובחלק מהמקרים

היעד הוא להפוך את קצרין לעיר הישראלית הראשונה ברמת הגולן. בעיניי זה אירוע ריבוני-מדיני ראשון במעלה

צילום: דוברות לשכת השר



השר זאב אלקין, אלון דויד, ראש העיר שדרות בקביעת מזוזה



ח"כ שמחה רוטמן, יו"ר ועדת חוקה ומשפט

הלוחות ושביר הלוחות של רפורמת לוי-רוטמן

מכס ראשות ועדת החוקה, חוק ומשפט, טוה חבר הכנסת שמחה רוטמן בסבלנות וביסודיות את יישומה של הרפורמה לתיקון מערכת המשפט בפועל. הוא מספר על ההצלחות ועל מה שעוד נותר להשלים

כי הוא אינו כולל את עצמו בין מבקרי של השר לויין על דרך הצגת הרפורמה, אך גם המבקרים מבינים ומודים שעבודה מדורגת, שלב אחר שלב, שברה את מחסום ההתנגדות. "אני לא שופט את יריב. כל אדם פועל בדרכו, אבל קידום הרפורמה הוביל לשינוי אדיר במדינת ישראל, ולכך שהיום יש בישראל רוב אדיר בציבור שדורש שינוי יסודי ומקיף במערכת המשפט, ומבין שאני היחיד שמסוגל לעשות זאת ועושה זאת".

כפי שניתן להבין מדבריו של רוטמן, הוא בהחלט רואה את עצמו כמועמד לכהונת שר המשפטים הבא. כדי שמפלגתו תוכל להציב דרישה שכזאת, הוא אומר, היא תצטרך להגיע למשא ומתן הקואליציוני עם מנדטים רבים. בין היעדים שהוא מונה להשלמת הרפורמה, מציין רוטמן את השלמת הרבע האחרון ברפורמת לויין, קרי פסקת ההתגברות, פיצול תפקיד היועמ"ש, טיפול במנגנון "ההרכבים

אותם עד הבחירות, מחשש שהפסקים ישפיעו על התוצאות".

בין החוקים התלויים ועומדים נמצאים חוק מח"ש, חוק שינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים, שאותם העביר רוטמן, חוקי רפורמת התקשורת ועוד, כולל החוק להפחתת דמי החבר בלשכת עורכי הדין. "זה קורה גם כי הם בעומס וגם כי הם מפחדים", הוא אומר ומציין כי החוק האחרון שבג"ץ ביטל היה בינואר 2024, חוק עילת הסבירות, פסילה שגררה אחריה ביקורת ציבורית רחבה. "הם גם יודעים שכל חוק שעבר אצלי בוועדה עבר פרוצדורה מסודרת ומושלמת ואי אפשר לפסול אותו".

כשמחוקקים מסודר ושיטתי, בג"ץ לא יכול לפסול

החקיקה שבג"ץ בוחר לא להתמודד איתה כי אינו יודע כיצד לעשות זאת, כלשונו של רוטמן, כוללת מגוון רחב מאוד של חוקים בנושאים שונים, ובהם הגדרת תפקיד היועמ"ש כיועץ בלבד, חוקי הענישה על הסתה לטרור, חוק מח"ש ועוד. "עבודה שיטתית של חוק אחרי חוק, החלטה אחרי החלטה, מניבה את התוצאות. זה נכון בהישגים בנושאי חקיקה כמו גם בנושא ההתיישבות כמו שבצלאל עושה". ובהתייחס לארבעת חלקיה העיקריים של רפורמת השר לויין, מציין רוטמן כי שלושה מתוכם עברו - סבירות, שיטת בחירת השופטים ותוקף עצת היועמ"ש. "שלושת רבעי מהרפורמה שהציג יריב לויין עברו במלואם בקריאה ראשונה וממתנינים לקריאה השנייה והשלישית. זה יכול להתבצע בזמן קצר. הרבע האחרון שנוגע לפסקת ההתגברות נעצר בתקופה העצימה של הרפורמה, כשהחליטו ללכת להידברות על כך בבית הנשיא. בעיניי זו הייתה טעות, אבל הקואליציה החליטה כך, לא אנחנו אלא הליכוד ויש"ס. בכנסת הבאה המחנה הלאומי יבוא מגובש הרבה יותר בנוגע לצורך ברפורמה. אני מקווה שיהיו פחות מחלישים ועריקים כמו שהיו לנו בקדנציה הנוכחית", רוטמן מקווה.

את העבודה הסיזיפית של רוטמן בוועדת החוקה דימה אחד הרבנים הלוחות השניים שהתקיימו אחרי שהלוחות הראשונות נשברו למרות שניתנו בקולות וברקים. רוטמן מדגיש

פוליטי לנבחרי הציבור, ולכן הוא לא נכנס לקרב הזה".

חבר הכנסת רוטמן מוסיף ומציין כי את החקיקה שקידם לביטול עילת הסבירות בג"ץ אומנם ביטל, "אבל מאז לא העז לבטל החלטת ממשלה, כי הוא יודע שאם הוא יבטל יגידו לו שיש חוק יסוד שמונע ממנו פסילת חוקים ולא ייתכן לדרוש ציות לחוק יסוד אחד ולמחוק חוק יסוד אחר. כל השרים מבינים את זה, הציבור מבין את זה, ושופטי בג"ץ מבינים את זה".

"פעם נבחר הציבור פחדו לזום מהלכים מחשש שבג"ץ יפסול אותם. היום כל נבחר הציבור אומרים שהם יעשו את מה שהציבור מבקש מהם לעשות, ואם בג"ץ יפסול הוא זה שישלם על כך מחיר ציבורי. זו הסיבה שיצחק עמית מדווח על מבול של חקיקה ואין לו יכולת לעסוק בזה לאורך כל היום, ואין מספיק שופטים שיטפלו בכל החוקים. מי שרוצה

חבר הכנסת שמחה רוטמן, יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, מסכם קדנציה סוערת של מאבק על תיקון מערכת המשפט. בניגוד לניסיון לתאר את הרפורמה ככישלון, הוא מציג את הישגיה המשמעותיים, שהראשון שבהם אינו חלק מהחקיקה עצמה אלא מהשלכותיה התודעתיות של הרפורמה.

"התודעה הציבורית בנושא מערכת המשפט השתנתה מקצה לקצה. בלי שינוי כזה נבחר ציבור לא יכול לעבוד. בעבר כשהיה נבחר ציבור נכנס לעימות מול בג"ץ או מול הייעוץ המשפטי, רוב הציבור תרגם את האירוע כפוליטיקאי מושחת שמי שעוצר אותו הוא בג"ץ. גם הציבור הימני ראה זאת כך, ולכן פוליטיקאי לא העז לצאת לעימות עם מערכת המשפט, גם אם הוא היה משוכנע שהוא צודק. שינוי התודעה הציבורית בהקשר הזה הוא דרסטי ומקיף. ההוכחה הטובה ביותר היא שהיום אנחנו רואים שכל מפלגת ימין מרגישה צורך להציב ברשימה שלה דמות משפטית רצינית, ובלעדיה אין לה מה למכור לציבור מצביעי הימין, כי הימין כולו מבין היום שהנושא החשוב הוא תיקון מערכת המשפט ועמידה מול הדיפּוּסִיטִיט. זה קורה בזכות המאבק שהובלנו".

לשינוי הדרמטי בתודעה הציבורית, אומר רוטמן, יש השלכות ישירות על השופטים שמבינים את הלך הרוח הכללי. כך קורה ש"בג"ץ מאשר דברים ולא נוגע בדברים שבעבר הוא היה מתערב בהם ופוסל אותם. כך קיבלנו את מינויי גופמן, זיני, נציב שירות המדינה הזמני והקבוע, ראש הרשות השנייה ונציב תלונות הציבור השופטים. גם שם בג"ץ לא התערב. אלה אירועים שבעבר בג"ץ היה אומר שיש בהם מניעה משפטית. הסיפור הזה נגמר". לכל אלה, הוא קובע, אחראי הגיבוי הציבורי שניתן לנבחרי הציבור במאבקם לתיקון המערכת.

"ברוב המקרים בג"ץ מזהה את הגיבוי הזה ונמנע מראש מקרב. כך היה בניסיון פיטורי בן גביר. בתחילת הקדנציה בג"ץ אמר לדרעי 'לא תהיה שר', והוא קיבל את זה והלך הביתה. בסוף הקדנציה ראשי הקואליציה הבהירו שהם מתכוונים לצפצף על החלטה אם תהיה כזו. האמירה הזאת לא נבעה מאהבה יותר לבן גביר ופחות לדרעי, אלא מהשינוי שהובלנו בציבור. בג"ץ מבין שהתנגשות כזאת תגרום רק לרווח

לראות עד כמה הרפורמה המשפטית הצליחה, שיקשיב לשופטים ויקרא את 'הארץ'. זו הסיבה שהם מקפידים עשרה פסקי דין ולא נותנים

בכנסת הבאה המחנה הלאומי יבוא מגובש הרבה יותר בנוגע לצורך ברפורמה. אני מקווה שיהיו פחות מחלישים ועריקים כמו שהיו לנו בקדנציה הנוכחית

האקראיים" - המנגנון שמאפשר ליצחק עמית למנות לכל תיק הרכב שופטים שיניב את התוצאה הרצויה בעיניו, וכמובן, מינויים של כעשרה שופטים לבית המשפט העליון. "זה קריטי שמי שיעשה את זה יהיו אנחנו ולא יצחק עמית וגלעד קריב".



השר עמיחי בן אליהו, שר המורשת

מסיפורי התנ"ך ועד משה זר - המורשת מתעוררת

מהפכה של ממש מתחוללת באתרי המורשת ביהודה ושומרון. סיפורי התנ"ך מתעוררים לתחייה, והמוני תיירים מהארץ ומחו"ל מגיעים לחזות בפלא שמחבר מחדש את העם היהודי לערש הולדתו. ראיון עם השר עמיחי אליהו

בעם היהודי לא מעט", הוא מזכיר.

מייאשים מתוך המשרד

כשאלוהו נכנס למשרדו והחל לדבר על תוכנית ארוכת טווח ועתירת תקציב, שמע השר החדש לא מעט אנשי מקצוע שניסו לרפות את ידיו וטענו שהסיפור של האתרים הללו לא מעניין אף אחד, לא ימריא ולא יביא תיירים מהארץ ובוודאי לא מחו"ל. כיום הוא מסכם ומספר על ההתעניינות הגואה ברחבי העולם סביב אתרי התנ"ך, ממציא הארכאולוגיה והיכולת להגיע ולדרוך במקום שבו פסעו נביאים ומלכים.

אליהו מציין בדבריו את חשיבות הקשרים הבינלאומיים שנרקמו סביב פיתוח האתרים הללו, ובראשם הרוח הגבית שקיבלו מיזמי התיירות ביו"ש מכיוונו של מייק האקבי, שגריר ארצות הברית בישראל, ומאנשי סנאט משפיעים. "כשנסעתי לראשונה כשר לארצות הברית ביקשו ממני לא לדבר על יהודה ושומרון, היו גם פקידים שעקפו את המשרד ופנו במאמצים לבטל לי פגישות עם אנשי סנאט. היום אנחנו מציגים לאנשי ממשל אמריקאים ממצאים מהשטח והם מתרגשים ובוכים ברמה שאנחנו לא פוגשים בארץ".

כשהוא מתבקש להזכיר כמה מהמיזמים שזכו למהפכה של ממש במשמרת שלו, מונה השר אליהו כמה דוגמאות המלמדות על המכלול הרחב הרבה יותר: "ראשית אני מזכיר את הסרטבה, מהנקודות שבהן היו משיאים משואות. סללנו לשם כביש, וכך למקום שלא היה נגיש מגיעים אלפים. בארמונות החשמונאים הרסנו בתים שנבנו בניגוד לחוק על המקום העתיק. את המקום הזה נהפוך למעיין שוקק חיים, בריכה גדולה עם כביש גישה. בהרודיון ניקינו את הבריכה ומגיעים לשם אירועים בינלאומיים. בכוונתנו לחבר בין חוויית המים לחוויה הערכית של הסיפור המורשתי וההיסטורי".

"אנחנו משקיעים בבריכות שלמה. הייתי בטוח שבריכת ההרודיון היא הגדולה ביותר ביהודה ושומרון, אבל כשרואים את בריכות שלמה שמהן הובילו מים לבית המקדש, ורואים את ההפקרה שנעשתה באוסלו כשמסרו

שמעולם לא שמעתי עליו אבל עניינו הוא 'הבנייה הברוטאלית בבאר שבע', בניית בטון לא מחופה. זו המורשת שלנו? ראיתי את זה והייתי בשוק. זה נובע מכך שמי שמתרגם את מונח המורשת הוא פקיד עם תפיסות ואג'נדה שבעיניו זו המורשת שלנו ואי אפשר להתווכח איתו כי הוא איש המקצוע שמבין. הוא זה שמחליט שזה יותר חשוב ממורשת אברהם ושרה בחרון, ארמונות החשמונאים או שילה הקדומה וסבסטיה. זו תפיסה שלא תיתכן".

את המציאות הזאת פגש השר אליהו כשהחל לנבור במסמכים, בתקציבים ובאישורים שניתנו עד כה. היסטוריה יהודית? הצדקת קיומנו כאן? את אלה הוא מצא הרבה פחות בין כל הניירת. כשהוא מספר על כך, מקפיד השר אליהו לא לזלזל בקודמיו. "הם עשו הרבה, אבל המשרד היה משרד נוסף לצד משרד אחר שהיה עליהם לנהל, כך שמשרד המורשת נוהל בפועל על ידי ועדה מקצועית בין-משרדית שהחליטה לעשות כרצונה".

"אני חייב להזכיר את עבודת הקודש שעשה השר אלקין. הלב שלו במקום הנכון, והוא שפתח את הפתח להשקעה ביהודה ושומרון. רכבתי על התחלת הפעילות שלו, והגענו למצב שבו בארבע שנות הממשלה הנוכחית הועברו כמעט חצי מיליארד שקלים לשורת פרויקטים ברחבי יהודה ושומרון", אומר אליהו. הוא מדגיש כי כאשר מושקע ועוד יושקע תקציב במקום כדוגמת ההרודיון, התפיסה אינה סגידה והערצה למפעלו של הורדוס, אלא גם להביא את סיפור המרד וסיפורו של בר כוכבא. "עם כל הכבוד להורדוס, צריך לזכור שהוא גם טבח

תקציבים, כידוע, הם לא רק העברת כספים ממקום למקום, אלא ביטוי לסדרי עדיפויות ולא פעם גם למדרג ערכי. נראה שהיחס לאתרי המורשת היהודיים הרבים שפזורים כמעט בכל פינה ביהודה ושומרון הוא דוגמה בולטת לכך. כשנכנס הרב עמיחי אליהו לתפקיד שר המורשת, נע התקציב השנתי המיועד לאתרים הללו בין חמישה לעשרה מיליון שקלים, שהיו נתונים בידיו של קמ"ט (קצין מטה) ארכאולוגיה. את הסכום הזעום היה עליו לנתב בין שימור, חפירות, פיתוח, מאבק בשודדי עתיקות ועוד. הסכום הזה זינק לממדים חסרי תקדים בקדנציה האחרונה, והשר אליהו מבהיר כי זו בהחלט רק ההתחלה.

"כשאתה לא מוכן לשלם על משהו זה אומר שאתה לא מעריך אותו ולא מודע למה שיש בידך. עם שדרוג משרד המורשת למשרד עצמאי שהיה אז בידי השר אלקין, העברנו החלטת ממשלה שהיו שותפים לקידומה גם השרים סילמן, שיקלי, חיים כ"ץ ואחרים, ולפי החלטת הממשלה יאוגמו משאבים ממשרדי ממשלה שונים שמאמינים במורשת שלנו ובסיפור ההיסטורי שלנו ובהשפעה הבינלאומית של הסיפור הזה. ההחלטה הראשונית הייתה על כ-140 מיליון שקלים בשנה. מדובר כמובן בקפיצה משמעותית מאוד. אני רואה בסיפורים ובאתרים הללו את ההצדקה לקיומנו, גם בהיבט המוסרי וגם בהיבט החוסן הפנימי שלנו. אדם שאינו יודע למה הוא חי בארץ הזאת, מתחיל לחשוב על אפשרויות הגירה וכדומה. לעומת זאת, כשלומדים על דוד המלך, אליהו הנביא, חנה סנש, דוד בן גוריון ועוד, יש לנפש על מה להישען".

מי ידע שבנייה ברוטאלית היא חלק מהמורשת שלנו?

השר אליהו מדגיש כי העיקרון הזה היה ברור ופשוט לאבות הציונות בתקופת הקמת המדינה, כפי שכתבו על כך כצנלסון, יגאל אלון ורבים אחרים, אך "כשננסנו למשרד ראינו שאין השקעה בנושאים הללו, ולעיתים המקומות שכן משקיעים בהם לא נוגעים ליסודות הללו. ראיתי לצורך הדוגמה השקעה של עשרה מיליון שקלים ב'מורשת הברוטאליזם', תחום

את השטח הזה, מבינים את החרפה ומבינים שחייבים לחזור לשם. אנחנו משקיעים שם ועוד נשקיע סכומים לא מבוטלים. הבריכות הללו היו מלאות בזבל עד לפני זמן קצר. אני מזכיר גם את ארמונות אחאב שהוכרוזו כגן לאומי ואנחנו חופרים שם. זה יהפוך למשהו בסדר גודל של עיר דוד. השקענו שם עד עכשיו רק 35 מיליון שקלים, וצריך להשקיע שם סדר גודל של 500 מיליון, אבל אנחנו מתחילים, שותלים את הזרע שהפך לעץ של מורשת, אבל יש עוד הרבה עבודה עם עוד אלפי אתרי מורשת. אין

היו פקידים שעקפו את המשרד ופנו במאמצים לבטל לי פגישות עם אנשי סנאט. היום אנחנו מציגים לאנשי ממשל אמריקאים ממצאים מהשטח והם מתרגשים ובוכים

מקום שאפשר לשים בו את האצבע ואין בו סיפור היסטורי שלנו". ולא רק מורשת תנ"כית-היסטורית רחוקה מעסיקה את השר והמשרד. גם סיפורים מהתקופה האחרונה הם חלק מהמורשת הזאת, ודוגמה לכך הוא בית משה זר. "אנחנו רוצים להקים מרכז מורשת לגואל האדמות משה זר. אנחנו רוצים להקים מרכז מורשת להתיישבות, ומתכננים מרכז מורשת למשפחת מוסקוביץ שהשקיעה בגאולת קרקעות ובהתיישבות. אנחנו קושרים את סיפורי המורשת ממערת המכפלה ועד לימינו אלה".

כשלומדים על דוד המלך, אליהו הנביא, חנה סנש, דוד בן גוריון ועוד, יש לנפש על מה להישען

צילום: באדיבות דיויד פרידמן



דיויד פרידמן, שגריר ארה"ב בישראל הקודם

רק ריבונות ישראלית תביא יציבות אזורית

איך קורה שלמרות הטבח המזעזע האנטישמיות פורחת? מה תיצור ריבונות במרחב המזרח תיכוני? למה מתרחק האמריקאי הממוצע מישראל? דיויד פרידמן שגריר ארה"ב לשעבר משיב ל'ריבונות'

חלקית שאינה בהכרח משקפת את המציאות? אם אכן מתרחשת התרחקות גוברת מישראל, במיוחד בקרב הדור הצעיר, מה לדעתך על ישראל ועל תומכיה בארצות הברית לעשות כדי להתמודד עם מגמה זו ולחזק את הקשר עם הדור הבא? "אמריקה ללא ספק מתרחקת מישראל. רוב הדמוקרטיות כבר אינם תומכים בישראל, ואפילו במפלגה הרפובליקנית ניכרת היחלשות מסוימת בתמיכה. אין כל ערובה לכך של ישראל יהיה אי פעם שוב יד ביד בבית הלבן כמו הנשיא טראמפ. יהודים רבים, בפרט, כבר אינם רואים בעצמם ציונים.

אוניברסלית בכך של ישראל אין גבולות בני-הגנה ללא שליטה ביטחונית מלאה ביהודה ושומרון. רק ריבונות מבטיחה את התוצאה הזאת בטווח הארוך."

כיצד אתה מסביר את ההשפעה הגוברת של הנרטיב הפלסטיני על הסיקור בתקשורת הבינלאומית, ואילו גורמים אפשרו לו לעצב את התפיסות העולמיות ביחס לישראל?

"כסף. הרבה מאוד כסף מוזרם לתקשורת המסורתית, לרשתות החברתיות ולאוניברסיטאות ברחבי העולם. העולם הפרו-ישראלי אינו מסוגל להתחרות במשאבים העצומים האלה."

מיד לאחר 7 באוקטובר זכתה ישראל להבעות תמיכה נרחבות. אולם לאחר מכן חלה עלייה דרמטית באנטישמיות ובהתנגדות לישראל ברחבי העולם. כיצד אתה מסביר את השינוי הזה?

"אני חושב ששנאת ישראל תמיד הייתה קיימת. ראש העיר הנוכחי של ניו יורק גינה את ישראל כבר ב-8 באוקטובר, שבועות לפני שישלח נכנסה לעזה. זה היה קמפיין מתוזמר בקפידה וממומן היטב של שונאי ישראל, שרק חיכו להזדמנות להסתער."

מה לדעתך צריך לקרות כדי שממשלת ישראל תקבל את ההחלטה ההיסטורית להחיל ריבונות ישראלית על יהודה ושומרון? מהם המכשולים העיקריים, ומה עשוי סוף-סוף להתגבר עליהם? "ריבונות נובעת בראש ובראשונה מהחלטה של העם בישראל, שלפיה 59 שנים של שיטוט במדבר העמימות וחוסר ההחלטיות בכל הנוגע ליהודה ושומרון לא הביאו לישראל דבר מלבד סבל. הגיע הזמן לישראל תחליט בעצמה היכן טמון עתידה בצורה הטובה ביותר.

גם לתמיכה האמריקאית יש חשיבות. לא תמיכה כספית או צבאית, אלא פשוט ההכרה בכך שכפי שאמריקה צריכה להחליט מה טוב ביותר לאמריקה, כך ישראל חייבת להחליט מה טוב ביותר לישראל. הכבוד ההדדי הזה הוא המדד הטוב ביותר לידידות אמיתית."

לאחרונה אנו שומעים יותר ויותר בתקשורת על התרחקותה של יהדות ארצות הברית מישראל, במיוחד בקרב הדור הצעיר. לדעתך, האם תמונה זו משקפת נאמנה את המציאות? והאם מגמה דומה ניכרת בקרב רפובליקנים צעירים, או בקרב הציבור הרפובליקני בכללותו?

אפשר היה לצפות שלאחר טבח ה-7 באוקטובר והמלחמה שבאה בעקבותיו, התמיכה בישראל דווקא תתחזק. האם אנו עדים לשינוי אמיתי בדעת הקהל האמריקאית, או שהתקשורת מציגה תמונה

נזקקו לנרטיב אנטי-ישראלי. וכך נכנסה לתמונה "אלימות המתנחלים".

עבור מי שמבקשים להשחיר את פניה של ישראל, לטענה הזאת יש כמה יתרונות: היא אינה קשורה ישירות לזוועות של 7 באוקטובר, עיתונאים יכולים לביים בקלות אירוע תקשורתי, אם הם ממתינים עד שמתנחלים יגיבו לפרובוקציה, לא חסרים ישראלים המוכנים להתבטא בפומבי ולגנות את המתנחלים.

מה שהעולם מחמיץ בנרטיב הזה הוא שלעיתים אכן מתרחשת אלימות מצד מתנחלים, אך היקפה מתגמד לעומת הטרור הפלסטיני.

השורה התחתונה היא שאלימות המתנחלים אינה גורם לאי-השקט ביהודה ושומרון, אלא תוצאה שלו, תוצאה של הטרור הפלסטיני ושל החלל שנוצר בהיעדר ריבונות ישראלית."

בריאיין שלך לתוכנית Minutes 60 טענת שהפתרון היחיד האפשרי הוא להעמיד ריבון אמיתי, כאשר ישראל היא המועמדת היחידה. מדוע לדעתך ריבונות ישראלית על יהודה ושומרון תוביל ליציבות ולרגיעה רבות יותר?

"ישראל היא הריבון היחיד שיכול למלא כראוי את החלל הקיים כיום. היא מדינה מפותחת, בעלת רקורד של העצמת המיעוט הערבי שלה. לערביי ישראל יש רמת החיים הגבוהה ביותר במזרח התיכון. כאשר ישראל תחיל ריבונות על יהודה ושומרון היא תוכל לשפר את חייהם של אותם ערבים שהיו מוכנים לחיות בשלום עם ישראל.

בנוסף לכך, כיום קיימת הכרה כמעט

מול מתקפה תקשורתית, ישראלית ובינלאומית, שיצרה העצימה וניפחה את עלילת 'אלימות המתנחלים', התייצב שגריר ארה"ב בישראל לשעבר, דיויד פרידמן, והציב עמדה נחושה לימינה של ישראל. על הקמפיין ומטרותיו, כמו גם על חשיבות מהלך הריבונות, שוחחנו אתו.

נרטיב רצח העם לא היה ניתן להגנה מצד מי שיש בו אפילו מידה מינימלית של יושרה אינטלקטואלית. אולם שונאי ישראל עדיין נזקקו לנרטיב אנטי-ישראלי. וכך נכנסה לתמונה "אלימות המתנחלים"

יצאת באומץ נגד מסע עלילת "אלימות המתנחלים", שגרם לאנשים רבים לקבל תמונה מעוותת של המתרחש בשטח. לדעתך, מה עומד מאחורי הקמפיין הזה, ומדוע הוא זכה להצלחה כה רבה?

"בתחילה התמקדו שונאי ישראל בטענה השקרית והמרומשת שלפיה ישראל ביצעה רצח עם - ג'נוסייד - בעזה. זו הייתה טענה בעלת עוצמה רבה, משום שהציגה את מי שהיו בעבר קורבנות של רצח עם כמי שעברו כעת אל הצד האפל. הבעיה היחידה הייתה שהטענה הייתה שקרית באופן שניתן להוכיח.

טענת רצח העם פשוט קרסה. מבחינה כמותית, המספרים לא תמכו בטענה. אפילו האו"ם הודה שאספקת המזון הייתה בשפע, ומומחים צבאיים אישרו שחיילים ישראלים סיכנו את חייהם כדי לצמצם את מספר הנפגעים האזרחים.

לכן, נרטיב רצח העם לא היה ניתן להגנה מצד מי שיש בו אפילו מידה מינימלית של יושרה אינטלקטואלית. אולם שונאי ישראל עדיין

ישראל חייבת להפסיק להניח שתמיכת ארצות הברית מובטחת לה על בסיס תפיסות של אמונה או ידידות. ישראל חייבת להיות מסוגלת להוכיח שהתמיכה בה משרתת את האינטרסים הלאומיים של אמריקה

יש כמה דרכים להתמודד עם הבעיות הללו. החשובה ביותר היא שיותר יהודים יקבלו חינוך הולם בנוגע להיסטוריה היהודית ולכתבי הקודש היהודיים. שנית, ישראל חייבת להפסיק להניח שתמיכת ארצות הברית מובטחת לה על בסיס תפיסות של אמונה או ידידות. ישראל חייבת להיות מסוגלת להוכיח שהתמיכה בה משרתת את האינטרסים הלאומיים של אמריקה. אני מאמין שניתן להציג טיעון זה בקלות. לבסוף, על ישראל לפעול בגאווה ובנחישות כדי להשיג את יעדיה הלאומיים, ולהציג את עמדתה בפני העולם באופן משכנע."

כיום קיימת הכרה כמעט אוניברסלית בכך של ישראל אין גבולות בני-הגנה ללא שליטה ביטחונית מלאה ביהודה ושומרון

אין אלטרנטיבה, זה או ריבונות או סכנה קיומית

כשמפלגות לאומיות נרתעות מלהציג חזון ריבונות ואת הדרך להגיע אליו, המשמעות היא קיבעון תודעתי, לחצים בינלאומיים ונסיגות שאחריתן מדינה פלשתינית. עורכת הדין צפנת נורדמן בריאיון



עו"ד צפנת נורדמן, מנכ"לית פורום חירות וכבוד האדם

צילום: באדיבות טליה קניג

אפליה על רקע מוצא או צבע עור. ההאשמות האלה הן תעמולה נגד מדינת היהודים או עצלות אינטלקטואלית. ערביי עזה ויו"ש לא יקבלו אזרחות לא מפני שהם ערבים, אלא מפני שהם אויבים, ואנחנו לא אובדניים. אין שום קשר בין זה ובין אפרטהייד."

האם ישראל פספסה בראשית המלחמה את ההזדמנות לבצע מהלך כזה בגיבוי אמריקאי? לטעמה של נורדמן, בהחלט כן. "כואב לי פיזית מהמחשבה על מה שפספסנו כאן. מדובר בנשיא האמריקאי האוהד ביותר שהיה ושצפוי לנו בעתיד הנראה לעין, ופספסנו את ההזדמנות שנקרתה בדרכנו, לאסוננו, לאחר הטבח והלגיטימציה הבינלאומית בעקבותיו. יכולנו להילחם כמו שהיינו אמורים אחרי מכה כזאת,

אנשי הימין האלה הוא של אהבת ארץ ישראל, אבל בהיעדר חזון הם לא יודעים לפעול אחרת, ומכאן קלה הדרך להתבלבל כשמפחידים אותם עם טענות לאפרטהייד, עם שאלת הדמוגרפיה ועוד. הימין הזה אפילו לא מגיע לבחינה רצינית של השאלות הללו, כי החזון איננו. החלופה של ריבונות ישראל לא קיימת אצלו אפילו בדמיון."

"אם אין לך את הריבונות כיעד, אתה גם לא עובד על תוכנית מעשית למימוש היעד הזה, וכך לעולם לא תגיע אליו. המשמעות היא שהמציאות תיקח אותנו ליעד אחר. אין ואקום", היא שבה וקובעת. "גם הימנעות מהחלטה היא החלטה. המחשבה שנוכל להישאר עם הסטטוס־קוו, 'לנהל את הסכסוך' לנצח, היא טעות איומה. שבעה באוקטובר הוא תוצאה של המחשבה המשאלתית הזאת, כאילו יש אפשרות לא להחליט, כאילו הסטטוס־קוו מובטח לנו עד שנחליט אחרת. ראינו שהמציאות מתקדמת לכאן או לכאן, איתנו או בלעדינו. אותו דבר עלול לפרוץ עלינו ממרכז הארץ, רק חמור הרבה יותר, חס וחלילה. הכול תוצאה של 'ניהול הסכסוך' של העדר חזון."

תבוא גם שעת השאלות הפרקטיות

ולא לה שמעלים שוב ושוב את שאלת ה"מה נעשה עם הערבים" ורואים בה שאלה שנועלת את הדיון, מזכירה עורכת הדין נורדמן כי לא זו השאלה שאמורה לנעול את הדיון, אלא השאלה אם קיימת היתכנות לקיום יהודי לאורך זמן ללא ריבונות כאשר מותני המדינה יצטמצמו ל-17 קילומטרים ושרשרת ההרים השולטים על לב הארץ תהיה נתונה בידי האויב. "התשובה היא לא. אי אפשר להתקיים כך. אין לנו שום אפשרות לוותר על השטח הזה. ישראל היא היחידה שצריכה לשלוט בשטח הזה, אדמתה, שלא גזלה מאיש, אם אנחנו מעוניינים להמשיך להתקיים כאן לאורך זמן. זו השאלה והתשובה שסוגרות את הדיון. כשמבינים שאין אפשרות אחרת, נותרת רק הריבונות, וכל השאר הן שאלות משנה. שאלות חשובות, מורכבות ומאתגרות, אבל אין שום אלטרנטיבה אחרת. ריבונות היא צורך קיומי, היא נקודת המוצא. מכאן אפשר להמשיך לדון בפרטים."

באשר לשאלות המורכבות הללו, שנורדמן מקפידה שלא לזלזל בהן, היא סבורה כי המענה חייב לבוא דרך עידוד הגירה מאסיבי כפרויקט לאומי־ציוני שיעשה שימוש בתמריצים חיוביים ושלייליים. מי שיישאר כאן, היא אומרת, לא יקבל אזרחות בעתיד הנראה לעין, ולא, היא מסרבת להיות מואשמת באפרטהייד. "אין כאן שום

להוסיף את השאלות המעשיות, איך, מה ומתי. אם הריבונות הישראלית על השטח שבין הנהר והים לא מוגדרת כיעד, בסופו של יום, כך או אחרת, נגיע למדינה פלשתינית, כי אין ואקום. מי שלא מגדיר את הריבונות כיעד, מרגיל את העולם לכך שהשטח לא שייך לנו, יוצר ומקבע לנו תדמית של פולשים לשטח זר. קשה לשכנע את העולם כאשר אנחנו מסרבים לטעון לבעלות בשטח, להחזקה בו בדין, וזאת הרי המשמעות של אי החלת ריבונות ואפילו אי הצבתה כיעד, כחזון."

גם תודעת הימין נשחקת כשהריבונות אינה יעד מוגדר וברור

"גם בהיבט הפנימי", אומרת נורדמן, "כאשר אין הגדרה ברורה של הריבונות כיעד, המציאות תתכנס לעוד נסיגות. הכול מתחיל בתודעה העצמית שלנו שהשטח לא שייך לנו, מהעדר חזון של ריבונות ישראל."

לבד מהפרקטיקה המדינית־מעשית, מסמנת נורדמן פגיעה נוספת הנובעת מהיעדר חזון מדיני של ריבונות. "גם מי שמוגדרים אנשי ימין נפגעים מכך. יש כאן כיבוי של התקווה. אנשים לא יודעים לדמיין משהו אחר. הם אומנם אומרים לא למדינה פלשתינית, כי הם מבינים שזו סכנה קיומית, אבל הם לא יודעים לומר מה כן, בעצם. הזרם המרכזי במחנה הלאומי לא יודע להגיד מה הוא רוצה במקום. אפשר לראות את המגמה הזאת אצל הרבה אנשים טובים בליכוד שנטיית הלב שלהם לאומית וימנית, אבל הם לא מציבים יעד וחזון. בלי סמוטריץ' וסטרק הם לא היו מקדמים את ההתיישבות בעצמם. הסנטימנט של

סוגיית המדינה הפלשתינית כמעט אינה נשמעת במערכת הבחירות הנוכחית, ויש לכך סיבה. אחרי אסון שבעה באוקטובר הופנמה בקרב הציבור סכנתה של מדינה כזאת בליבה של ישראל, ורובן המוחלט של המפלגות, גם במרכז-שמאל, יודעות שנשיאת דגל המדינה הפלשתינית תיחשב בעבורן להתאבדות פוליטית.

משום כך, קובעת עורכת הדין והפובליציסטית צפנת נורדמן, מחפשים במפלגות המרכז-שמאל הגדרות אחרות. "המפלגות הללו דואגות להלביש את חזון המדיני באצטלה קלה יותר

אם הריבונות הישראלית על השטח שבין הנהר והים לא מוגדרת כיעד, בסופו של יום, כך או אחרת, נגיע למדינה פלשתינית, כי אין ואקום

לעיקול לישראלי הממוצע ולכן הן מדברות על 'היפרדות', 'אוטונומיה' וכדומה. הן שוללות את 'המדינה הפלשתינית', אבל בפועל מציעות את אותו הדבר במילים אחרות. זו אחיות עיניים. שלילת מדינה פלשתינית אינה מספיקה. לצידה חייב לבוא חזון ברור אחר, חזון הריבונות בכל מרחבי ארצנו, ולמעשה מדובר במיעוט שנותר בדינו, בין הירדן לים."

"המפלגות היחידות שמדברות על חזון של ריבונות הן הציונות הדתית של סמוטריץ', זהות של פייגלין ועוצמה יהודית של בן גביר. זה הימין המדיני היחיד שקיים כיום, שמציג אלטרנטיבה לאוסלו. לא רק ניהול הסכסוך והתנגדות ריקה למדינה פלשתינית, אלא דרישה לכיבוש, להחלת ריבונות, לעידוד הגירה ולהתיישבות."

לטעמה של נורדמן, השאלה שהמצביע הישראלי צריך לשאול את עצמו אינה "מדינה פלשתינית, כן או לא", כדי לסווג מפלגה או מנהיג לימין או לשמאל. "המדד האמיתי הוא אם אתה בעד ריבונות ישראל. אחר כך אפשר

"אנשים לא יודעים לדמיין משהו אחר. הם אומנם אומרים לא למדינה פלשתינית, כי הם מבינים שזו סכנה קיומית, אבל הם לא יודעים לומר מה כן, בעצם"

טראמפ הניח תוכנית הגירה, תוכנית רחבעם זאבי מפי מנהיג העולם החופשי, מי פילל, ואנחנו החמצנו את השעה החמצה פושעת

לכבוש את עזה כולה, אדמתנו, שוויתרנו עליה בעבר ברוב טיפשותנו. להגר את האויב. כל התנאים יצרו את האפשרות לגמור את הזירה הזאת אחת ולתמיד."

"כולנו זוכרים את הרגע שבו טראמפ הניח את העט שלו על השולחן כדי להראות לכולם עד כמה קטנה ישראל לעומת הים הערבי שמסביב. טראמפ הניח תוכנית הגירה, תוכנית רחבעם זאבי מפי מנהיג העולם החופשי, מי פילל, ואנחנו החמצנו את השעה החמצה פושעת. החמצנו כי הלבבות אצלנו לא הוכשרו לכך, החלופה הזאת לא הייתה חלק מהדיון הציבורי שלנו והמנהיגות לא רצתה בה. אי אפשר להאיץ ברגע אחד מאפס למאה. לכן חשוב לעסוק בזה, כדי שלא נפספס גם בעתיד. והלוואי שלא נצטרך עוד אסונות כדי ליצור הזדמנויות."

צילום: באדיבות הרב וסרמן



הרב אברהם וסרמן, חוקר, הוגה, חוקר וסופר

החלת ריבונות על שטח שכבשנו

הרב אברהם וסרמן

ירך לבבכם' - מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות, 'אל תיראו' - מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין. 'אל תחפזו' - מקול קרנות, 'אל תערצו' - מפני קול צווחות. 'כי ה' אלוקיכם ההולך עמכם' - הם באין בניצחוננו של בשר ודם ואתם באים בניצחוננו של מקום. פלשתים באו בניצחוננו של גלית, מה היה סופו לסוף נפל בחרב ונפלו עמו". כלומר, עלינו לעשות כל מאמץ להילחם בדרך הטבע, ועדיין עיקר ההסתמכות היא על סייעתא דשמיא המלווה את מחנה ישראל.

יש הטוענים שצריך להיוועץ במומחי בטחון לפני הכרזת ריבונות, מכיוון שהם יודעים אילו סכנות צפויות. אלא שאם היינו חוששים

של מדינת ישראל בתפיסת הציבור הדתי נובע מהמצווה לשלוט בארץ ישראל, ולא מחמת היותה "מקלט בטוח" או מסיבות אחרות. הרמב"ן (שם) הוסיף וקבע כי מצוות ישיבת הארץ קיימת גם בזמן גלות כחובת היחידים, שאומנם אינם מחילים ריבונות, אבל מצווים להתישב בה. רבי יצחק ליאון כתב בספרו 'מגילת אסתר' כי הרמב"ם חולק על הרמב"ן, וסובר שמצוות יישוב הארץ בטלה עם הגלות, ולדעתו היא מתקיימת דווקא כשאנחנו יורשים את הארץ ויושבים בה בשלווה. לטעמו, המצווה חלה דווקא על הציבור ולא על היחיד, מה שמגביר את המשמעות של החלת ריבונות בידי המדינה (על פי רבי צדוק הכהן מלובלין, דברי סופרים יד).

אלא שהכרזת ריבונות עלולה לעורר תסיסה ואפילו מאבק מזוין, וייתכן שגם חוסר גיבוי בינלאומי. כלל נקוט בידינו שאין סומכים על הנס, וכפי שביסס הרמב"ן מתוך עיון בכמה פרשיות וכפי שנימק את המפקד מבין עשרים עד שישים "כל יוצא צבא בישראל". כלומר, למרות שהקדוש ברוך הוא הבטיח שנירש את הארץ, עלינו לנהוג בדרך הטבע "כי התורה לא תסמוך על הנס שירדוף אחד אלף" (רמב"ן לבמדבר א, מה).

כך הסביר גם את ההצדקה לשליחת המרגלים בידי משה, שהסכים לבקשת העם "כדרך כל הבאים להילחם בארץ נוכריה, ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים, ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים... וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות... אז נמלך משה בשכינה, ונתן לו השם רשות" (רמב"ן לבמדבר יג, ב). אלא שהמרגלים עשו את ההפך מהמשימה שאליה נשלחו, ובמקום להנחות דרך נכונה לכיבוש, הפחידו את העם וגרמו בכייה לדורות.

אבל מן הצד השני, התורה מניחה כי פעמים רבות מצבנו המספרי ואיכות החימוש יהיו נחותים מהאויב, ולמרות זאת המצווה היא להילחם ולא לפחד, לסמוך על עזרת השם. "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך, לא תירא מהם כי ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים. והיה כקרבתם אל המלחמה וניגש הכהן ודיבר אל העם. ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם. כי ה' אלוקיכם ההלך עמכם להילחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם" (דברים כ).

המשנה (סוטה ח, א) מפרטת את נאומו של כהן משיח מלחמה לפני היציאה לקרב. "אל

משמש כאן הן להגדרת מצוות הכיבוש והן להגדרת המעמד של השטח הנכבש ושייכותו

את האומץ שהופיע בהחלטת מנהיגי הציבור להכריז על הקמת מדינה, למרות האיומים והלחצים, והידיעה הברורה שזו תגרום מיד לפתיחת מלחמה בכל החזיתות, ראה הרצי"ה בתור הופעה ניסית

לנו כמו ירושה. בהמשך דבריו הוא מסתמך על קביעת חז"ל כי "מלחמת יהושע לכבוש", וקובע שהמצווה היא הכיבוש על פי הפסוק "כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם נתתיו". מכאן מסקנתו "שלא נניחנה ביד זולתנו מן האומות". כלומר, לא נאפשר ריבונות זרה, אלא שלנו בלבד.

על בסיס דברי הרמב"ן הללו, הגדיר רבנו הרב צבי יהודה הכהן קוק, את הקמת המדינה בתור "קיום מצווה נשגבה זו, מצות הרבים והציבור... סוף סוף הגענו אל פרק זה של מציאות שליטתנו על ארצנו". את האומץ שהופיע בהחלטת מנהיגי הציבור להכריז על הקמת מדינה, למרות האיומים והלחצים, והידיעה הברורה שזו תגרום מיד לפתיחת מלחמה בכל החזיתות, ראה הרצי"ה בתור הופעה ניסית, בדומה להופעת האומץ על דוד המלך והרוח ששרתה על שופטי ישראל בזמנם (לנתיבות ישראל א, "לתוקף קדושתו של יום עצמאותנו").

על בסיס דברי הרמב"ן הללו הגדיר הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק את המציאות של מדינת ישראל השולטת על ארץ ישראל כקיומה הגדול ביותר של מצוות יישוב ארץ ישראל: "ירושה פירושה כיבוש, שלטון ממלכתי" (חמש דרשות, עמ' 89). משום כך, מסביר הרב סולובייצ'יק, הבינה זאת תנועת המזרחי, שהוא היה מראשי מנהיגיה, ואישרה את קיום המדינה כערך יסודי דתי במערך הערכים שלה (שם). במילים אחרות, ערכה

בתולדות העמים לא קיימת הבחנה בין כיבוש להחלת ריבונות. התפיסה הרווחת הייתה שמדינה שכבשה שטח, הפכה אותו לקניינה.

יפתח הגלעדי ביטא זאת בבהירות כאשר סירב למסור את השטחים שישראל כבשו מידי סיחון מלך האמורי לרשות מלך עמון שטען כי בעבר היה השטח שייך לו. "הלא את אשר יורישך כמוש אלוקיך אותו תירש ואת כל אשר הוריש ה' אלוקינו מפנינו אותו נירש" (שופטים יא, כד). כלומר, ירושת הקרקע נגזרת מכיבושו. חז"ל התייחסו לכך במילים "עמון ומואב טהרו בסיחון" (גיטין לח, א) כלומר, אומנם אסור לנו לכבוש שטח מבני עמון, אך לאחר שסיחון כבש את השטח הוא כבר נחשב שלו, ולכן הותר לנו הכיבוש.

כך נפסק להלכה: "אבל מלך, אפילו נוכרי, שכבש איזו מדינה במלחמה קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה... לפי שזהו ממשפטי וחוק המלכות, שכל הארץ כולה עם הנהרות והיערים היא ברשות המלך, בין מדינתו בין מדינה שכובש במלחמה, ומשפטי המלכות הם דין גמור כדין של תורה" (שולחן ערוך הרב, הלכות הפקר פרק יג, ג. זו הדעה הרווחת אצל רוב הפוסקים. ראה 'לאור ההלכה', הרב ש"י זיין, פרק "המלחמה").

הקניין שיוצר הכיבוש הוא בעל משמעות מרחיקת לכת, ולכן אם צבא ישראל כבש את כל חבלי ארץ ישראל, ואחר כך יצא לכבוש שטחים מעבר לה, לא זו בלבד שהם נקנים לנו, אלא שהם מתקדשים בקדושת ארץ ישראל, כמו הארץ המובטחת (רמב"ם הלכות מלכים ה, ו).

רק בשנת 1945 קבע האו"ם כי גם מדינה שהותקפה וניצחה אינה זכאית לקבל לרשותה את השטחים שכבשה מידי האויב התוקפן. הגדרתם היא "תפיסה לוחמתית", דהיינו תפיסת השטח עד הסכם שלום או הסדר מדיני. זאת למעט תפיסת שטחים למטרת הגנת המותקף מפני תקיפות נוספות. קביעה זו הובילה לעידון ניסוח החלטת 242 המפורסמת שדרשה מישראל לסגת משטחים, ולא מ"השטחים", שכבשה.

מתוך כך אנו נדרשים לשאלה אודות החובה להחיל ריבונות של עם ישראל על השטחים שכבשנו, וליתר דיוק שחררנו.

כיבוש הארץ המובטחת הוא מצווה, וכפי שלומד הרמב"ן (הוספה לספר המצוות, מצות עשה ד') על פי דברי הגמרא (סוטה מד, ב) מהפסוק "וירשתה וישבת בה: בזכות שתירש - תשב" (ספרי דברים כו, א). המושג "ירושה"

אם היינו חוששים מסכנות, לא היו מכריזים על הקמת המדינה בשעה שבה איימו הערבים וגם קיימו מלחמה כוללת בכל החזיתות

מסכנות, לא היו מכריזים על הקמת המדינה בשעה שבה איימו הערבים וגם קיימו מלחמה כוללת בכל החזיתות. אפילו ארצות הברית איימה שלא תתמוך במדינה לכשנכריז עליה. אלא שבן גוריון היה מוכן להסתכן ולהילחם מול כל העולם כדי שהריבונות על הארץ תהיה שלנו.

בנוסף לכך, בנושאים ביטחוניים תשובות המומחים אינן מספיקות. גם אם לא נתחשב בכישלונם של חלק מגורמי ההערכה ערב מלחמת יום הכיפורים או האינתיפאדה הראשונה והשנייה, ומעל הכול המחדל הנורא של שמחת תורה תשפ"ד, הכול יודעים שהשקפתו הפוליטית של המומחה קובעת מאוד את הערכת המצב שלו. כנגד כל מומחה שיאמר הערכה אחת יש מי שיאמר הערכה הפוכה. זה מצב שבו יש מחלוקת בין המומחים, שבו יש לנהוג כפי שמצווה התורה "לא תירא מהם". או כפי שניסח רבי נחמן מברסלב, והעיקר לא לפחד כלל.

אחרי הכול, זה או אנחנו או הם...

החוקרת ד"ר מור אלטשולר מנתחת במבט מפוכח את המסרים הנוקבים של יום השבעה באוקטובר ואת הסיבות לחזרת השמאל לאותה מתכונת הרסנית ומסוכנת לעתיד מדינת ישראל

לאן נעלם השמאל הציוני?

לאנשים הללו התנפץ החלום המשיחי על השלום, ובמקום להתעורר ולבחור במציאות הם בועטים בה. לא מדובר בכוונה רעה, אלא בהרבה פחד להסתכל למציאות בעיניים, לומר לצעירים חינוכנו אתכם על רעיונות מוטעים, תקוות שווא, ואתם משלמים את המחיר.

התוצאה היא חזרה על טעויות העבר, שהובילו את ישראל להתכוצות, התקפלות ונסיגות. "הילדים שלנו משלמים את המחיר כשהם חוזרים להילחם

ומה קרה לצאצאיהם של אבות הציונות, שהיום מתנערים מחלוציות וחזון גאולת הארץ? מדוע חרף הבהירות האכזרית שבה העביר האויב את כוונותיו בשבעה באוקטובר, ולמרות הסכנה הקיומית שבמדינת אויב החולשת על לב הארץ ומרכזי האוכלוסייה, עדיין אנשי שמאל שבים אל הפנטזיה המסוכנת של חלוקת הארץ?

"השמאל חי בהדחקה ובהכחשה. העולם האידיאולוגי שלו התמוטט. החזון האוטופי של 'שלום תמורת שטחים' מתמוטט שוב ושוב, וקשה להם להודות בטעות. אז הורגים את השליח", משיבה אלטשולר. "יש כאן חוסר בגרות המונע מהם להתמודד עם המציאות, ואז הם נופלים לברירת המחדל הישנה והמוכרת שלהם. פרופ' גרשם שלום אמר על המאמין המשיחי, שכאשר החלום שלו מתנפץ הוא מתנתק מהמציאות ודבק בחלום.

"שלום בדורנו". "חלף עידן ההסכמים שאויבינו אינם מתכוונים לקיים אותם. אי אפשר למכור לנו שוב ושוב את אותן אטריות קרות. מי שיגן על מדינת ישראל הוא רק עם ישראל, ומאחר שהמלחמה מתקיימת בכל הממדים, אנחנו צריכים עומק אסטרטגי אפילו יותר מבעבר. טילים מאיראן לא הפחיתו את סכנת האויבים הקרובים לנו, כפי שכבר הוכח בשבעה באוקטובר". לא פעם חוזרת אלטשולר על קביעתה ש"הקדוש ברוך הוא הוא האסטרטג הטוב ביותר". בעיניה, ההוכחה היא גבולות הארץ שאותם קבע, גבולות בני הגנה לארצו של עם ישראל. "אבות הציונות הלכו בעקבות התנ"ך", היא מדגישה. "הם היו יהודים נאמנים לחזון קיבוץ הגלויות וגאולת הקרקע. ארץ ישראל היא המקום היחיד שבו עם ישראל יכול לזכות לתחייה לאומית, להיגאל, ולכן התנועה הציונית שאפה להגשים את חזון הדורות, שיבה לארץ ישראל".

עמדותיה של הפובליציסטית והחוקרת ד"ר מור אלטשולר, כמו תחומי מומחיותה האקדמיים, נטועות עמוק במורשת הציונית והיהודית, ומתוכה היא מגבשת מסקנות הכרחיות לעתידו וקיומו של עם ישראל בארצו.

גם אלטשולר שומעת כיצד ראשי צה"ל והמדינה מתיישרים עם תפיסת הנסיגות והוויתורים מתוך אמונה בכוחה של הטכנולוגיה לחפות על היעדר עומק אסטרטגי. ברוח זו, אדמת המולדת ודם חיילינו הם לא יותר מקלף מיקוח שניתן לסחור בו. "הטעות הגדולה של אנשי הצבא היא אמונתם שאם מתפתח ממד חדש, כמו עולם הסייבר והטכנולוגיה, כל היתר מתבטלים. אבל זה לא נכון. המלחמה היום היא מעל הקרקע, מתחת לפני הקרקע, באוויר הנמוך עם רחפנים, במרומים עם מטוסים וטילים, כולל כאלה שטסים מחוץ לאטמוספירה, וגם בממד החדש של הסייבר. המלחמה מתנהלת בכל החזיתות, ולטעון

לאנשים הללו התנפץ החלום המשיחי על השלום, ובמקום להתעורר ולבחור במציאות הם בועטים בה. לא מדובר בכוונה רעה, אלא בהרבה פחד להסתכל למציאות בעיניים

צילום: שאטרסטוק



נוויל צ'מברלין, ראש ממשלת בריטניה, מכריז כי יהיה "שלום בזמננו". בשובו מוועידת מינכן, בידו מסמך "השלום" עם היטלר.

חלף עידן ההסכמים שאויבינו אינם מתכוונים לקיים אותם. אי אפשר למכור לנו שוב ושוב את אותן אטריות קרות. מי שיגן על מדינת ישראל הוא רק עם ישראל

שעומק אסטרטגי אינו חשוב כי יש אמצעים אחרים הוא חוסר הבנה בדבר טיבן של המלחמות במאה ה-21. מי שחושב כך קיבל את ההוכחה לטעותו הטראגית בשבעה באוקטובר.

"המלחמה היא, בסופו של דבר, על טריטוריה, ולעומק אסטרטגי יש חשיבות גדולה. היכולות הטכנולוגיות המתקדמות רק הופכות את המלחמה לאכזרית, קשה וקטלנית הרבה יותר. אנחנו מתמודדים עם אויבים רחוקים כמו איראן וקרובים כמו חמאס, והמלחמה הופכת למורכבת ותובענית יותר. מולם אנחנו חייבים להפעיל את כל הכלים בכל הממדים".

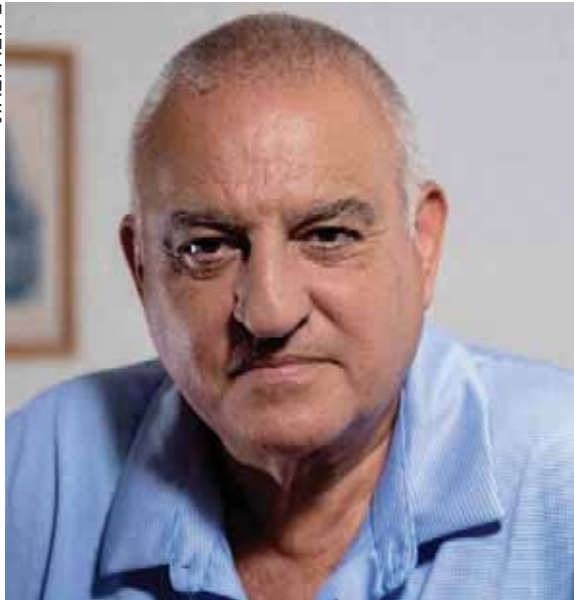
ולמי שמאמינים שהעידן הנוכחי הוא עידן של הסכמים, ערביות בינלאומיות ובריתות אזוריות שבכוחן לחפות על מחסור בעומק אסטרטגי, ד"ר אלטשולר מזכירה את הסצנה המפורסמת מ־1938, כאשר צ'מברליין, ראש ממשלת בריטניה, נופף בהסכם עם הצורך היטלר והכריז שעלה בידו להביא

שוב ושוב במקומות שכבר כבשנו אותם בעבר. אם לא נשנה את הגישה, הטרגדיה הזאת לא תיגמר". על רקע זה אנו מבקשים מאלטשולר להעריך לאן הדברים מובילים בעתיד, אך היא נזהרת מלהתנבא. "אני לא יודעת אילו כוחות יגברו כאן, אבל האמירה שלי היא 'מהים עד הירדן מדינת ישראל תהיה חופשית', וזה המינימום מפני שוויתרנו לפני דורות על עבר הירדן המזרחי. אני נזכרת בדבריה של תושבת בארי שאמרה בשמונה באוקטובר 'זה או אנחנו או הם'. אותה מסקנה תקפה לגבי יהודה ושומרון. אסור שהם ישבו על האדמה הזאת, שהיא נחלת אבותינו, בעוד הם מהווים מוקש תחת רגלינו".

להערכתה, מהלך של הגירה מרצון אינו סביר. סבירה יותר, למרבה הכאב, מלחמה ש"תהיה קשה ביותר כי בחסותנו ובחסות האמריקאים הם הקימו ביו"ש צבא חמוש ומאומן במרחק קצר מעפולה, יישובי השרון ופתח תקווה. האמונה המוסלמית היא שיהודי אינו יכול להיות בעל קרקע וחופשי, ולכן הם ימשיכו לחרוש את מזימת השמדתנו. השמדה שלנו היא בשבילם משאת נפש והם לא יוותרו עליה".

לכן, "בְּאַחַת יְדוֹ עֹשֶׂה בְּמִלְאָכָה וְאֶחָת מְחַזְקָה הַשְּׁלָח". "אנחנו צריכים להתיישב ולהתיישב עד כאב. להפוך לרוב גם ביו"ש ובעתיד תגיע גם הפורמליזציה של הריבונות. חייבים לתפוס שטחים שולטים". את תנופת ההתיישבות של הקדנציה המסתיימת רואה אלטשולר כמהלך מבורך, כורח קיומי שחייב להימשך גם בשנים הבאות.

צילום: דוברות



אלוף משנה במילואים גבי סיבוני, עמית מחקר בכיר במכון ירושלים לאסטרטגיה וביטחון

תפיסת הביטחון והמדיניות של ישראל - במקום אחר לחלוטין

כורח המלחמה אילץ את ההנהגה הצבאית והמדינית לתקן שורה ארוכה של תפיסות שסנדלו אותה מול קשת האש שבנתה סביבה איראן. פרופ' גבי סיבוני, שהתריע והזהיר, מסכם את קץ הקונספציה

האם את השינוי הדרמטי שחל בתפיסת הביטחון הישראלית ניתן עוד להסיג לאחור, אולי תחת ממשלה אחרת ומנהיגות בעלת תפיסות אחרות? סיבוני מקפיד שלא להתייחס לאישים פוליטיים כאלה ואחרים, אך להערכתו "אחרי הבחירות יופעל עלינו לחץ אמריקאי גדול מאוד לסגת מעזה, לבנון וסוריה. הם לא אוהבים את השליטה שלנו שם. כל אחד צריך לחשוב מי הוא רוצה שיעמוד מול הלחץ הזה, נתניהו או מישור אחר. כל אחד יחליט לפי תפיסתו. לטעמי, תפיסת הביטחון שגובשה בישראל לפעולה במרחבים שמעבר לשטחי המדינה, נוכחות קבועה שם והגנה מעבר לגדר בעזה, לבנון וסוריה, סיכול האיזמים כשהם עוד בשלב ההתהוות, היא תפיסה טובה ונכונה, וחשוב שלא ישנו אותה".

כשהוא מתבקש להעריך לאן מועדות פניה של ישראל בעשורים הקרובים, פרופ' סיבוני משלב זהירות ואופטימיות: "ישראל אומנם נתונה כעת בלא מעט זירות פתוחות, אבל תפיסת הביטחון של ישראל והגישה הכוללת כעת הן פרואקטיביות. אנחנו פעלים מחוץ לגדר, אנחנו כורתים בריתות חשובות, הסכמי אברהם, ההסכמים עם יוון, קפריסין והמזרח ועוד.

"אומנם יש כעת סנקציות אירופיות על הכלכלה הישראלית, אבל לא צריך להתרגש מזה. בעבר כבר הוכח שבכל פעם שישאל את ישראל היתה נתונה לסנקציות, היא יצאה מהאירוע חזקה יותר. הממשלות באירופה יתחלפו, ובמקומן יבואו ממשלות אחרות יותר לישראל. לכן הראייה שלי לעתיד היא אופטימית. עם זאת צריך לזכור שעלינו לטפל באיזמים כמו זה שמתפתח ביהודה ושומרון, עלינו להתמודד גם עם החשש שהממשל האמריקאי העתידי יתהפך עלינו, והמשמעות היא שעלינו לבנות את הבריתות הבינלאומיות הללו, לחזק את היכולות שלנו ואת העצמאות החימושית שלנו".

לאיראן במבצע 'עם כלביא'. חייבים לזכור שהכול נעשה תחת לעומתיות קשה מאוד של ממשל ביידן, שפעל באופן בוטה להשיג את האינטרסים שלו. הוא לא רצה שנשלים את המלאכה בעזה ובלבנון. האמת

אם מישור היה אומר אז שנגיע למצב שבו איראן חוטפת, מפרקים לחיזבאללה את הבופור ואת עלי טאהר והוא לא מגיב, וחמאס חוטף כל הזמן, היינו אומרים לו שהוא הזהה

היא שעד עכשיו האמריקאים מעדיפים שהיחסים שלנו איתם ועם מדינות אחרות יהיו יחסי אדון ומשרת. אנחנו צריכים להיאבק בתופעה הזאת. "חמאס ממשיך להבריח אמצעי לחימה, למרות שאנחנו שולטים על חלק גדול מהרצועה ועל פילדלפי. הם אוספים חומרי נפץ שלא התפוצצו ובונים את עצמם מחדש, כי זה האתוס שלהם. לכן ברור שיגיע הרגע שבו נצטרך לפעול לפירוק חמאס וכל התשתית שהם בנו מעל ומתחת לקרקע. אנחנו שם כבר שלוש שנים ועדיין יש הרבה עבודה. זה היעד המבוצר הגדול בעולם, וייקח עוד שנים לפרק את כל זה. הם לא יעשו זאת מרצונם".

המענה האמיתי שימנע את המלחמה הבאה - הגירה

אבל לא די בכך, קובע סיבוני. "חמאס הוא לא הבעיה בעזה, אלא הסימפטום של בעיה קשה הרבה יותר. זו בעיה של אספסוף ברברי שהתכנס למקום אחד ויש לו אתוס אחד של השמדת ישראל. אם נעקור את חמאס, הם יוציאו מתוכם חמאס חדש. לכן כל הדיבורים על שיקום הרצועה ריקים מתוכן. אין בעיה לבנות בתים ולסלול כבישים, אבל את האתוס הפנימי של האספסוף הזה אי אפשר לשנות, ולכן הפתרון היחיד הוא הגירה של העותים. צריך לחשוב איך לעשות את זה כשיש לנו בעיות פנימיות וחיצוניות, אבל כדי שהנכדים שלנו לא יילחמו גם הם בעזה, דרוש הפתרון הזה".

ובחזרה לשאלה שהעלינו בתחילת הדברים:

פרסמו פרופ' סיבוני ותת'אלוף במיל' יובל בזק מאמר מקיף תחת הכותרת 'דרך נחושה', ובו קראו לפעול צבאית נגד שליחיה של איראן, ורק לאחר מכן לכוון את האש לאיראן עצמה.

"עד שבעה באוקטובר לא השכילה ישראל למצוא דרך להתמודדות רצינית עם האתגר. דשדשו עם מבצעים בעזה, מהלומות בלבנון ומב"מ (מערכה שבין המלחמות) בסוריה, מה שהיה מוצלח והרחיק נוכחות איראנית, אבל כך הגענו לשבעה באוקטובר. לכל אלה נוספו הקונספציה שאנחנו מבינים את כוונותיו ורצונותיו של חמאס, והשאפה של זה"ל להכיל את האיום ולעבור את המשמרת בשלום".

היום הכואב שממנו והלאה הכול השתנה

המכה הקשה שספגה ישראל בבוקר שמחת תורה "חייבה את הדרג המדיני, ובראשו נתניהו, להתעמת חזיתית עם הבעיה. השינוי שנעשה מאז בתפיסת הביטחון ובדרך ההתמודדות היה שינוי מדהים. הייתה כאן אסטרטגיה שהתממשה בצורה מדהימה. השליחים פורקו עד לרמה שאין בהם עוד איום ממשי. חיזבאללה פורק, משטר אסד התערער באופן שאיפשר את כניסת הג'האדיסטים וכיבוש דמשק, מהלך שנוצל על ידי זה"ל לפירוק הצבא הסורי וסילוק הנוכחות האיראנית שם, החות'ים טופלו, גם אם לא עד הסוף, ובהמשך הגענו לטיפול באיראן. התפיסה של טיפול בשליחים ואחר כך באיראן היא זו שהוכיחה את עצמה".

סיבוני לא יודע לומר אם כאשר הכריז נתניהו ב-8 באוקטובר כי "גשנה את פני המזרח התיכון" הייתה לו התוכנית הזאת באופן סדור ומובנה, אך להערכתו "באינטואיציה שלו נתניהו הבין שישאל לא תוכל עוד לחיות עם איום כזה שיושב עליה כמו עננה שחורה, והוא עשה תשובה. למעשה כולנו היינו בקונספציה, ואני כולל בכך גם את עצמי, למרות שכתבתי על כך והתרתתי, ואנחנו רואים שנתניהו עשה תשובה ושינה באופן דרמטי את תפיסת הביטחון ואת דרכי הפעולה. אם מישור היה אומר אז שנגיע למצב שבו איראן חוטפת, מפרקים לחיזבאללה את הבופור ואת עלי טאהר והוא לא מגיב, וחמאס חוטף כל הזמן, היינו אומרים לו שהוא הוזה, והנה אנחנו נמצאים במצב הזה".

הבחירה לפעול באופן מדורג, קודם נגד השליחים ולאחר מכן נגד ראש התמנון, מסביר פרופ' סיבוני, נבעה גם מאילוץ של צבא קטן, בעיקר בחלקו היבשתי. "אי אפשר להסתמך כל הזמן על אותם כוחות, שוב ושוב חטיבת אלכסנדרוני", הוא אומר. "ולכן פעלנו בעזה, למרות שבצפון היה קשה כשחיזבאללה היה מגביר את הירי. אחר כך הסטנו את המאמץ מעזה ללבנון ובהמשך לסוריה והלאה

ההתפכחות של הנהגת ישראל מאז טבח שבעה באוקטובר כוללת שינוי דרמטי בתפיסת הביטחון הישראלית. השינוי הזה הוביל לסדרת הצלחות דרמטיות. האם הנהגה אחרת מסוגלת לשוב לתפיסות הישנות, למדיניות הישנה וממילא גם לתוצאות הישנות? פרופ' גבי סיבוני, אלוף משנה במיל' ובעבר ראש תוכניות המחקר של המכון למחקרי ביטחון לאומי בתחומי צבא, אסטרטגיה וסייבר, משתדל להימנע מאמירות עם השלכות פוליטיות ישירות, אך מציג ניתוח חשוב של התמודדות האזוריות שחלו בשלוש שנותיה של המלחמה ומותיר את המסקנות להכרעת הקורא.

מאז מלחמת לבנון הראשונה, שבה זה"ל מצא את עצמו מתמודד לראשונה עם ארגונים ולא עם צבאות, ישראל נתונה במבוכה סביב שאלת הדרך הנכונה לטיפול באתגר החדש שנקלעה אליו, אומר פרופ' סיבוני ומציג את התמונה האזורית הכוללת: "מאז המהפכה האסלאמית איראן עסוקה בבניית קשת אש מסביב לישראל, 'השטן הקטן'. היא עושה זאת כדי לקבל לידיה הגמוניה אזורית כמעצמה שיעית שרוצה לומר די למאות שנים שבה נתפסו הישעים כ'לדי הכאפות' של האסלאם, כאשר לסונים הייתה הבכורה. לשם כך הם פיתחו שתי זרועות עיקריות, האחת היא זרוע הגרעין, מתוך הבנה שמעמד של מדינת סף גרעינית-צבאית יעניק להם יכולת גדולה פי כמה למימוש המדיניות האיראנית ולאיום האיראני על מדינות שונות".

הזרוע האיראנית השנייה, מסביר סיבוני, היא אותה קשת אש שמתחילה בחיזבאללה, עוברת דרך סוריה והמיליציות השיעיות שבתוכה ושיותף הפעולה עם הממשל העלאווי שאינו אלא סניף של השיעה, הלאה למיליציות השיעיות בעיראק ומשם למיליציות בסעודיה ובתימן, כאשר בתווך מנוצל הסכסוך הישראלי-פלשתיני. "איראן מאמצת בחום את חמאס ואת הג'האד האסלאמי, אף שמדובר בתנועות סוניות, מתוך תפיסת 'אויב אויב הוא ידיד', ולתוך הקלחת הזאת מוסיפים האיראנים מעורבות של ערביי יהודה ושומרון, וככל הניתן גם גורמים בקרב ערביי ישראל.

"האיראנים אמרו שאם ישראל תנסה לתקוף את מתקני הגרעין, הם יפתחו עליה את אש הגיהנום דרך אותם שליחים. אם היא תבחר שלא לעשות זאת הם יעצמו את החתירה לנשק גרעיני, ומבחינתם יש להם תאריך יעד, עד 2040, להשמדתה של ישראל, ואת זאת ניתן לעשות דרך מתקפה כוללת שתכלול גם ירי טילים גרעיניים על ישראל".

סיבוני קובע כי לאורך שנים ישראל התמודדה באופן קלוקל עם אותם שליחים איראניים שהתהדקו סביבה. מבצעים כאלה ואחרים בעזה ובלבנון לא באמת הביאו לשינוי מפת האיום. בפברואר 2022

חמאס הוא לא הבעיה בעזה, אלא הסימפטום של בעיה קשה הרבה יותר. זו בעיה של אספסוף ברברי שהתכנס למקום אחד ויש לו אתוס אחד של השמדת ישראל



ד"ר רפאל בן לוי, ראש תוכנית צ'רצ'יל במכון ארגמן

ישראל יוצאת מהמלחמה מחוזקת מאי פעם

ההישגים הביטחוניים של המערכה הארוכה שנכפתה על ישראל הם ראשיתה של תנופה מדינית, כלכלית ודמוגרפית. ד"ר רפאל בן לוי, ראש תוכנית צ'רצ'יל, משקיף במבט אופטימי על עתידה של ישראל

שרוצה לעמוד לצד מי שנתפס כחזק ובעל יכולות".

להסרת איום החיזבאללה מעל ראשה של ישראל יש פן כלכלי נוסף, חיפוש הגז בים התיכון. "מדובר במגמה שמתגברת כבר עשור. ישראל הופכת גם לעצמאית וגם ליצואנית גז לירדן ולמצרים, וכאשר לא יהיה קיים איום החיזבאללה מתגברת האפשרות שלנו להביא חברות בינלאומיות לחפש עוד גז ולהעצים את המגמה הזאת".

בן לוי מזכיר בדבריו גם את העלייה הצפויה בשנים הקרובות בעקבות התגברות האנטישמיות. "אומנם לא יהיה מדובר במבול של מיליוני יהודים, אבל מטפסופים זה כבר הפך לזרימה קלה. חשוב לזכור שמדובר באנשים שמגיעים עם אמצעים, ולא במי שבורח בלי אמצעים והון. גם הפן הזה נותן סיבה לאופטימיות דמוגרפית וכלכלית".

עם כל אלה מציין ד"ר בן לוי כמה תמריצי אזהרה שיש לקחת בחשבון. הראשון נוגע לאיום הממשי והמיידי ממנגנוני הרשות הפלשתינית שיכולים לפתח להיות מופנים נגד ישראל ואזרחיה. תמריצי נוסף נוגע לשכנותינו מצרים וירדן, שההסכמים איתן רלוונטיים למשטרים ולא לציבור שלהם ולכן קיים סיכוי שיקומו עלינו. עוד מזהיר בן לוי מהמתרחש בסוריה, שהפכה מחצר המשחקים האיראנית לחצר המשחקים הטורקית. גם איומי הטרור לא נעלמו, ולכן ישראל תהיה חייבת לשמור על מדיניות עקבית שאינה סובלת התבססות איומים על גבולותיה.

גם בזירה האמריקאית מתריע בן לוי מהשינויים שעוברים על החברה שם ביחסה לישראל. "אומנם אצל הרפובליקנים יש עדיין רוב מוצק בעדנו, אבל המפלגה הדמוקרטית עברה שינויים של ממש והיא הופכת לאנטי-ישראלית באופן מובהק. בהחלט עלול להיבחר שם נשיא אנטי-ישראלי. הרפובליקנים נמצאים היום במקום שבו הדמוקרטים היו לפני 15 שנים, כאשר האנטישמים התחילו להרים את קולם, והשאלה היא אם המיינסטרים השפוי ידע לשים להם גבול. מדובר כאן באיום לטווח רחוק, אבל כשאני בוחן את המצב שאנחנו בו כעת לעומת מה שהיינו בו, זה בהחלט מוביל אותי לאופטימיות".

הברית. גם לכך צפויה השלכה ישירה ודרמטית על הכלכלה הישראלית.

בדבריו דוחה ד"ר בן לוי גם את הטענות באשר לבידודה הבינלאומי של ישראל. אכן, לא ניתן להתכחש לגינויים ולביקורת שישראל סופגת בעולם, בעיקר מצידן של תנועות שמאל, מה שלטעמו מעיד על עמידת ההנהגה הישראלית על עקרונותיה והאינטרסים הלאומיים שלנו, ואולם "המניות של ישראל אף התחזקו בציבורים אחרים במערב ומעבר לו. במפלגות הימין באירופה רואים בנו שותף חשוב. בארצות הברית אומנם קולות אנטי-

חמאס מנשקו, ולא מתכוונות להסתמך על הכוח הבינלאומי שיעשה בשבילנו את העבודה.

"גם באשר לאיראן, שנחשבת לאיום הגדול ביותר, המרכיבים המשמעותיים ביותר של האיום נטרלו במידה רבה, גם אם לא לגמרי. לכן, בסך הכול אפשר לומר שישראל נמצאת במצב הביטחוני הטוב ביותר שלה מאז הקמתה. זה לא אומר שאיומים לא יכולים להתפתח ושבהכרח נדע להחזיק בהישגים שהגענו אליהם, אבל צריך להשוות את המצב למקום שבו היינו ולא למקום שאליו היינו רוצים להגיע".

לשאלתנו אם ההישגים הללו מקובעים ואינם בלתי הפיכים, ד"ר בן לוי משיב וקובע כי "אין דבר שהוא בלתי הפיך". עם זאת הוא מציין את הקונצנזוס הישראלי שעבר שינוי בסוגיות הבסיס של הצורך בהחזקת שטח, הכורח בשימור ההישגים מול חמאס, חשיבות העצמאות הישראלית בייצור חימושים וצמצום התלות באמריקאים. את החלטת הממשלה בהקשר זה של צמצום התלות בארצות הברית, גם אם היא טרם מומשה, מגדיר בן לוי כמשמעותית, חסרת תקדים וכזו שזוכה להסכמה ישראלית רחבה. להערכתו מדובר בקונצנזוס שגם מפלגות השמאל-מרכז היו חותמות עליו ברמה העקרונית.

הקפיץ הדרון של הכלכלה הישראלית

בהתייחס להיבט הכלכלי מציין בן לוי כהישג את עצם העובדה שעל אף מלחמה ארוכה, הכלכלה הישראלית לא קרסה. לזאת הוא מוסיף הערכה: "הכלכלה הישראלית כיום היא כמו קפיץ דרוך שמחכה לזנק ומסוגל לזנק בעיקר כעת, לאחר ביטול האיומים הקיומיים עלינו. אם נדע להמשיך ולדאוג לכך שלא נעמוד תחת איום של רקטות וטילים באופן קבוע, אם נבסס את היציבות הזאת ואת מעמדנו הביטחוני, יהיו לזה נגזרות כלכליות חשובות".

תנופה של ממש צפויה באפיק הכלכלי בעקבות הוכחת היכולות הישראליות בשדה המערכה. יכולות ההגנה מטיילים בליסטיים, טכנולוגיות המשלבות מודיעין ובינה מלאכותית ועוד, כל אלה מביאים להתעניינות אדירה בלא מעט מדינות בעולם, כולל ארצות

ד"ר רפאל בן לוי, עמית בכיר במכון משגב וראש תוכנית צ'רצ'יל במכון ארגמן, מביט אל עתידה של ישראל בעשורים הקרובים באופטימיות זהירה. במובנים רבים יצאה ישראל מהמלחמה, שנפתחה בטרגדיה הקשה ביותר מאז השואה וגבתה קורבנות רבים, מחוזקת.

"המישור הביטחוני הוא המובן ביותר", אומר בן לוי, "הצלחנו לבטל את האיומים הקיומיים שהתחזקו בשנים שלפני המלחמה כתוצאה משנות אוסלו, מנסיגות משטחים, מהפיכת ישראל לתלויה באספקה אמריקאית וממיקור חוץ של ביטחון כמו במקרה יוניפי"ל, הרשות הפלשתינית וכו'. אלו צעדים שבהם דרדרנו את עצמנו בהיבט הביטחוני. אחרי שלוש שנים אפשר לומר שהפכנו את המגמות האלה כמעט בכל הזירות", הוא אומר ומזהיר מחזרה למתווים המסוכנים הללו ומאפשרות של ויתור ישראלי על האחיזה הנוכחית בעזה ובלבנון.

"אומנם אפשר לתאר מצב טוב יותר, אבל בפועל אנחנו במצב טוב. יצרנו רצועת ביטחון בלבנון, ביטלנו את האיום הקיומי מצד חיזבאללה, גם אם לא חיסלנו את חיזבאללה לחלוטין. בעזה יצרנו פרימטר משמעותי והורדנו את יכולות חמאס מדרגה של איום קיומי להרבה פחות מזה. אנחנו שולטים בשטח, למרות שיש סכנה של נכונות להסתמך על גורמים בינלאומיים, אבל בינתיים נראה שהממשלה לא מוותרת על הדרישה לפירוק

הכלכלה הישראלית כיום
היא כמו קפיץ דרוך שמחכה
לזנק ומסוגל לזנק בעיקר
כעת לאחר ביטול האיומים
הקיימים עלינו

הרפובליקנים נמצאים היום
במקום שבו הדמוקרטים
היו לפני 15 שנים, כאשר
האנטישמים התחילו להרים
את קולם, והשאלה היא אם
המיינסטרים השפוי ידע
לשים להם גבול

ישראליים שהיו בשוליים הפכו למרכזיים יותר, אבל עדיין ישראל זוכה לתמיכה גדולה מאוד אצל רוב הציבור הרפובליקני. לזאת אפשר להוסיף את הודו, שהידקה איתנו את היחסים מאז תחילת המלחמה, וכן את שיתוף הפעולה שיש לנו עם ממשלות באזור כמו האמירויות, אזרבייג'ן, יוון וסומלילנד, ובנוסף לכך הזירה המאוד משמעותית וגדולה של דרום אמריקה, שם יש לא פחות ממהפכה ביחס לישראל בכמה מדינות, כולל צעדים לחידוש יחסים עם ונצואלה אחרי נתק של 17 שנים. אם כן ישראל ממש לא מבודדת בעולם,



חנן עמיאור, חוקר תקשורת

ההגמוניה התקשורתית איבדה שליטה על המוח שלנו

חוקר התקשורת חנן עמיאור רואה בשנים האחרונות מהפכה תקשורתית דרמטית שמשפיעה על כל בית בישראל, אך עדיין מזהיר מהתגשמות חלומו של יאיר גולן לסגור תקשורת ימין ולחנך אותנו מחדש

המאמץ שלהם לפרק את הצבא ולהפיל את הכלכלה". כל אלה מביאים את עמיאור למסקנה שהימין מתקרב לניצחון משכנע. אם זה לא יקרה, עמיאור משוכנע, קיים סיכוי גדול שאכן נראה את יאיר גולן פועל ככל יכולתו כדי לממש את תוכניתו לסגירת ערוץ 14. "הוא באמת מתכוון למה שהוא אומר. צריך לקחת

יחסי הכוחות. מצביעים שעד לא מזמן לא היו חשופים לתפיסת העולם של הקואליציה, נחשפים לעמדות הללו הרבה יותר, ולעומת זאת הם הרבה פחות חשופים לעמדות השמאל והאופוזיציה". בהתייחס לבחירות המתקרבות, כפי שהן משתקפות בתקשורת, אומר עמיאור כי הוא "לא רגוע כי אף פעם אי אפשר להיות רגוע. תמיד צריך לעבוד כדי לנצח, אבל אני אופטימי". לדבריו, ישנן שלוש אינדיקציות מרכזיות שאמורות להדאיג את מחנה הימין. האחת היא תחזיות הסקרים, השנייה נובעת מהאינדיקציה הראשונה, והיא מצב הרוח המרומם באולפנים וברשתות, הביטחון שבו מדבר השמאל על סיכויי ניצחוננו, והשלישית היא העובדה ש"חלק נכבד מהקונסטרקציה התעמולתית יושב על הנחה שהציבור רואה בנתיניהו את האשם המרכזי במחדל שבעה באוקטובר". עמיאור מצידו כופר בשלוש האינדיקציות הללו, ו"זו הסיבה שאני אופטימי", הוא אומר.

מנגד מציין עמיאור את מה שהוא מגדיר כ"אינדיקציות קשיחות המלמדות על ניצחון הימין": הראשונה היא העובדה שעל אף ארבע שנות משבר חריף, הקואליציה לא רק שלא קרסה אלא אף התרחבה. "לנבחרי ציבור ישנם הסנסורים הרגישים ביותר לזיהוי רצונו של הציבור. אם הם היו מזהים שהציבור לא תומך בקואליציה, הם היו מפילים אותה". עוד מציין עמיאור כי הוא "כמעט ולא רואה מתראיינים שמספרים שהם זזו שמאלה. יש הרבה יותר שמדווחים שהם זזו ימינה".

לאינדיקציות הללו מוסיף עמיאור "תגובות ציבוריות להופעות של פוליטיקאים במקומות פומביים. איזנקוט ובנט משחררים סרטונים שבהם רואים אותם באים בדין ודברים לא נוחים עם הציבור. לעומת זאת נתניהו מתקבל באהדה גדולה". עוד הוא מוסיף גידול דמוגרפי בקהלי הימין וירידה מהארץ בקהלי השמאל, הצבעה ראשונית של מאות אלפי צעירים שבדרך כלל רובם נוטה לימין ו"סדר יום ביטחוני על סף התלקחות באיראן ועם חמאס. סדר יום ביטחוני עובד לטובת הימין ואזרחי לטובת השמאל". לכך מתווספת החשיפה הנרחבת לתקשורת הימין לעומת תקשורת השמאל ו"אובדן מסיבי ונרחב בכוונות השלום של הערבים וכתם

של הציבור להסברה פוליטית. כוחו של השמאל נחלש בעשרות אחוזים לעומת מה שהיה לפני ארבע שנים, וכוחו של הימין התחזק במידה ניכרת".

עמיאור מדגיש את חוסר האמון שהוא ורבים אחרים בעולם התקשורת חשים כלפי

כמעט ולא רואה מתראיינים שמספרים שהם זזו שמאלה. יש הרבה יותר שמדווחים שהם זזו ימינה

נתוני ועדת המדרוג, שלהערכתו נוטה חסד גם בנתונים האלה לערוצי 12 ו-13. "הנתונים הקיימים הם דרמטיים מאוד, אבל אני מעריך שנתוני האמת דרמטיים הרבה יותר, אך מי שמממן את ועדת המדרוג הם אותם ערוצים שמאבדים רייטינג. מההתנגדות הנחושה שלהם לעבור לשיטת בדיקת רייטינג מתקדמת ומהתעקשותם להישאר בשיטת הבדיקה הפרימיטיבית הנהוגה כיום, אני למד על הנדוס נתונים שמשאיר את הרייטינג שלהם גבוה מכפי שהוא במציאות".

הציבור רואה, מבין ומצביע בשלט

להערכת עמיאור שני גורמים עיקריים הובילו לנטישת הציבור את ערוצי 12 ו-13. האירוע הראשון הוא אופן הסיקור בערוצים הללו את שנת המאבק ברפורמה המשפטית והתמיכה בסרבנות, באנרכיה ברחובות ובאיומים הכלכליים על מדינת ישראל, והאירוע השני הוא אופן סיקור המלחמה באותם ערוצים ש"הטילו ספק בנחיצות המלחמה ובמוסריות שלה".

התוצאה בפועל של התמורות הללו היא ש"הנדסת התודעה קיימת, אבל היום התהפכו

תמורות ניכרות, ויש אומרים מהפכה של ממש, התחוללו בשנים האחרונות בזירת התקשורת. המונופול (ויש אומרים העריצות המחשבתית) של ערוצי 12 ו-13 נגס באופן דרמטי, ולהערכתו של חנן עמיאור, מחבר הספר 'הסדנה להנדסת תודעה', הרבה יותר מכפי שנדמה וכפי שמלמדים הנתונים הרשמיים.

אין מי שאינו מושפע מהתקשורת, קובע עמיאור. הניסיון של מי מאיתנו לטעון שהשפעת התקשורת חולפת לצידו והוא מחוסן ממנה, נשמע באוזניו מופרך. "אדם זקוק לכלי התקשורת כדי לגבש את דעתו בנושאים שונים, בלי דיווחי התקשורת הוא לא יוכל לדעת אם הוא מרוצה מביצועי השלטון או מתנגד להם. לא אוכל לדעת אם השלטון עמד בהבטחותיו בלי תקשורת שאני יכול לתת בה אמון. חשיפה לתקשורת היא חוליה חיונית בחיי חברה פתוחה ודמוקרטית, שבה אנשים מצביעים לפי השקפת עולמם. במובן הזה ישראל היא דמוקרטיה נכה, כי בישראל אין אמון בתקשורת".

התקשורת משפיעה, אבל לנו, האזרחים, ישנה עדיין האפשרות להחליט איזו תקשורת משפיעה עלינו. עמיאור מציין נתוני יסוד שמלמדים על התפנית הדרמטית שהתחוללה בתחום זה בשנים האחרונות. על פי נתוני

התקשורת משפיעה, אבל לנו, האזרחים, ישנה עדיין האפשרות להחליט איזו תקשורת משפיעה עלינו

ועדת המדרוג, שבעניין אמינותם הוא מציב סימן שאלה, הרייטינג של "מכונת התעמולה", כלשונו, של ערוצי 12 ו-13 ירד ב-40 אחוזים. מנגד זינק הרייטינג של ערוץ 14 במאות אחוזים. "מדובר בשינוי דרמטי ברמת החשיפה

נראה את המשך מגמת הביזור והדמוקרטיזציה של הפצת המידע באמצעות צמיחה של ערוצי תקשורת עצמאיים ולפעמים אף אישיים

את זה ברצינות ולצאת להצביע. אם בשנת '91 היה מישור מאמין שבית המשפט יסגור בבת אחת את המיקרופונים של ערוץ 7, לא היינו מאמינים, אבל זה קרה, אז לא לזלזל".

ובמבט רחוק מעט יותר, אל התקשורת של העשור או השניים הבאים, מעריך עמיאור כי "נראה את המשך מגמת הביזור והדמוקרטיזציה של הפצת המידע באמצעות צמיחה של ערוצי תקשורת עצמאיים ולפעמים אף אישיים, שלא יהיו כפופים למדיניות מערכתית מחייבת, אלא לאינטגריטי של יוצרי התוכן והחדשות המפעילים אותם. התוצאה של זה תהיה נסיגה במעמד 'מדורות השבט', כדוגמת מהדורות חדשות 12, הכותרת הראשית בידיעות אחרונות, יומן הבוקר של רשת ב' וכו'. מי שיצבור מוניטין של מקוריות ואמינות ישגשג ויזכה לקהל גדול. מי שלא, יידחק אל השוליים".

מדיניות שמחזירה את היהודים לגטאות "תחום המושב"

כדי לחולל מהפכה ולייחד את הגליל והנגב דרושה תפיסה תכנונית חדשה וכוללת. מתכנן הערים, האדריכל יורם גינזבורג, מספר על הטרגדיה היהודית בארץ ישראל, על האפליה המסוכנת ועל הדרך לצאת מהן.



האדריכל יורם גינזבורג, יו"ר תנועת הסנה הבורג

צילום: באריכות יורם גינזבורג

למעשה הביתה". גינזבורג מתקשה לקבל את המציאות שבה עבור ישראלים רבים רואים את כל אותם אזורים ששוחזרו במלחמת ששת הימים ככאלה שנמצאים מעבר להרי החושך וכמקומו של האויב, על אף שלמעשה הם אלה שהשיבו את עם ישראל למחוזותיו ולערש הולדתו כמסופר בתנ"ך על חרון, שכס, בית אל ושילה. "השמאל הישראלי לא מסוגל להודות שהוא זקוק ליהודה ושומרון, כי המשמעות תהיה שזו מדינה יהודית ולא מדינה ישראלית. לכן השמאל הישראלי רואה בהר הבית ובבית המקדש מנוגדים לאתוס היסודי של הציונות הסוציאליסטית".

כמי ששרטט ותכנן יחד עם תנועת הריבונות את תמ"א 100, מציין ומדגיש גינזבורג את האבסורד שבתמ"א 35, תכנית המתאר הישראלית שאינה חוצה את הקו הירוק ומותירה את לב הארץ ולב העם כאזור ללא תכנון עתידיות. "זה קורה בלי להבין שעד הירדן מדובר ביחידת תכנון גיאוגרפית אחת שאינה ניתנת לחלוקה. בניגוד לתמ"א 35, תמ"א 100 מדברת על מיזורו של ישראל, העלאה של ישראל אל ההר. השרים סמוטריץ' וסטרוק עושים זאת בצורה חכמה על ידי החוות המזכירות את העיקרון שעמד מאחורי בניית יישובי חומה ומגדל. מקימים נקודות שלימים יהפכו ליישובים גדולים, הנקודות יתחברו בקווים וייצרו ביניהם טריטוריה אחת".

בחזונו רואה יורם גינזבורג את ארץ ישראל מחולקת ל-12 מחוזות שבכל אחד ואחד מהם מטרופולין אחד או שניים שבהם מיליון תושבים בכל אחד ומתוכם יסופקו שירותים, תעסוקה ועוד ליישובים שמסביב. לשם כך נדרש מהלך משמעותי של עידוד עליית יהודים מרחבי העולם. גינזבורג מצפה לאיכלוסם של עוד לפחות שמונה מיליון יהודי העולם באותן ערי מטרופולין חדשות שיוקמו על שדרת ההר במחירים מוזלים, ולכל זאת הוא מוסיף צעד מתבקש של עידוד הגירה ערבית, לא רק מיהודה שומרון ועזה אלא גם משאר חלקיה של ארץ ישראל.

"פוליטיקאים כמו סמוטריץ' צריכים להכריז שזו התכנית שלהם, שיקדמו רפורמה שבה מעניקים אדמות בזול ליהודים כדי שיעברו להתגורר בספר. כל בוגר צבא צריך לקבל נחלה בישראל בחינם. אדם שנתן שנים קשות בצבא, יידע שהוא מקבל נחלה בישראל באזורי הביקוש החדשים לאורך גב ההר מאילת ועד קריית שמונה".

גב ההר שבו נמצאים הערבים, בגליל, ביהודה ושומרון ובנגב".

בדבריו חוזר גינזבורג לקונגרס הציוני שבו הוצעה אוגדה כמדינה ליהודים ומזכיר כי "סירבנו אז להצעה הזו כי זו לא ארץ ישראל, אבל התיישבנו במישור החוף שזה כמעט ולא שלנו תוך שאנחנו מוותרים לכאורה על הארץ שבאמת שייכת לנו, יהודה ושומרון. האבסורד מחריף כשאנחנו רואים שאנשי שפלת החוף עוינים את התושבים הקדושים של החוות והיישובים ביהודה ושומרון, ובמקום להודות להם על שהם מחזירים את ארץ ישראל לידי היהודים הם מאשימים אותם בכך שהם מביאים מלחמות. זה גרעין הטרגדיה היהודית בארץ ישראל. עד שנעלה להר וניישם את המדינה היהודית ביהודה ובשומרון לא חזרנו

עליכם וי.ל. פרץ. מדובר בתחום גדול, אבל רק בו הותר ליהודים לחיות", מזכיר גינזבורג ועובר מיד למתרחש כעת בארץ ישראל: "בעזה לא מאפשרים ליהודים לחיות, ביהודה ושומרון רק עם מגבלות קשות, בנגב ובגליל יש 15 אחוזים בלבד של יהודים, והמשמעות המעשית היא שהשטח שבו אנחנו יכולים לחיות הוא תחום שפלת החוף".

גינזבורג לא מקבל את הניסיון להבדיל בין השניים ולקבוע שאז הדברים היו בכפייה והיום מרצונו החופשי של כל אזרח. לדבריו, מדובר במדיניות מגמתית מכוונת של המערכות הפקידותיות הקובעות בישראל. "רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) לא מקצה קרקעות ליהודים ולא מאפשרת ליהודים להגדיל את היישובים הקיימים בנגב ובגליל, או שהיא מטילה מחירים גבוהים על אדמה, כך שיהודים לא יכולים להרשות לעצמם רכישה. קח כדוגמה את הכפר מנדא, שם יכול ערבי לרכוש חצי דונם בשמונים עד מאה אלף שקלים, כאשר קרקע דומה בגודלה ובמצבה ביופפת תעלה ליהודי לפני פיתוח בין מיליון למיליון וחצי שקלים".

ממשיך גינזבורג ומתאר את מפת התכנון של רמ"י ומשרד הפנים ככזו "שיוצרת חיץ פנימי בין ההתיישבות הכפרית הערבית להתיישבות העירונית היהודית. כך קורה שלא מקימים ערים חדשות עם בנייה לגובה עבור ערבים, אבל מאפשרים להם בנייה נמוכה, דלילה וכזו שכובשת שטחים אדירים בכפרים. מתרצים את זה בתרבות הערבית ובמה שמוגדר כאפליה מתקנת, אבל בשורה התחתונה יוצרים כאן אפליה הרסנית כאשר מנגד את הישוב היהודי ממצמצים כמו במבצרים הצלבניים בערים צפופות שבנויות לגובה".

המגמה הזו מקבלת תאוצה עם מדיניות ההתחדשות העירונית. "בירושלים לא ניתן להתפרס דרומה צפונה או מזרחה ולכן בונים לגובה מגדלים של שלושים וארבעים קומות. ברצועה הצרה שבין נהריה לאשקלון חיים כשבועים אחוזים מתושבי ישראל", אומר גינזבורג ומזכיר כי הרצועה הצרה הזו הייתה בהיסטוריה של ארץ ישראל ברובה נחלתם של הפלשתים. "זו טרגדיה היסטורית של היפוך יוצרות. ממלכת יהודה לא ירדה על חוף הים אלא בהרים, וכעת הערבים הם שיושבים במקום שבו ממלכת ישראל הייתה בו מאות שנים, ואנחנו יושבים במקום שבו ישבו פלישתים. המדיניות הישראלית מאלצת את היהודים לשבת במצודות מול השטח הפתוח של

יהוד הגליל והנגב מדובר בתקופה האחרונה לא מעט. הנתונים הדמוגרפיים והלאומנות הערבית התוססת באזורים אלה מחדשים את השיח שאיפיין את ימיה הראשונים של הציונות המעשית. השרים סמוטריץ' וסטרוק נערכים עם תכנית סדורה להמשיך את המהפכה שביצעו ביהודה ושומרון גם צפונה ודרומה, אולם נראה שכדי שהדברים יתממשו דרוש שינוי תודעתי עמוק בהנהגה ובפקידות הישראלית.

בירושלים לא ניתן להתפרס דרומה צפונה או מזרחה ולכן בונים לגובה מגדלים של שלושים וארבעים קומות. ברצועה הצרה שבין נהריה לאשקלון חיים כשבועים אחוזים מתושבי ישראל

האדריכל יורם גינזבורג, מתכנן ערים ויו"ר תנועת 'הסנה הבורג' הפועלת לחזון ישראלי מקיף בתקופת הבית השלישי, מנתח את פריסת האוכלוסייה הישראלית הנוכחית כאבסורד היסטורי של ממש. בעיניו מדובר בשחזור גזירות תחום המושב שהגבילו את התחום המותר למגורי יהודים במזרח אירופה לאורך כ-120 שנים, עד פברואר 1917, אלא שאם הגטו היהודי הוא, שאמנם היה רחב ממדים אך מוגבל ומתוחם, נגזר על ידי קתרינה הגדולה, ואם גטאות מאוחרים יותר נגזרו על היהודים על ידי שלטונות זרים כמו השלטון העות'מאני והמנדט הבריטי, הרי שגזירת תחום המושב המודרנית נובעת ממדיניותן של ממשלות ישראל לדורותיהן. שינוי יחייב תפנית תודעתית של ממש.

"בתחום המושב ההיסטורי חיו חמישה מיליון איש ושם נולדו כל סיפורי העיירות של שלום

רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) לא מקצה קרקעות ליהודים ולא מאפשרת ליהודים להגדיל את היישובים הקיימים בנגב ובגליל, או שהיא מטילה מחירים גבוהים על אדמה, כך שיהודים לא יכולים להרשות לעצמם רכישה. קח כדוגמה את הכפר מנדא, שם יכול ערבי לרכוש חצי דונם בשמונים עד מאה אלף שקלים, כאשר קרקע דומה בגודלה ובמצבה ביופפת תעלה ליהודי לפני פיתוח בין מיליון למיליון וחצי שקלים

דרושה רפורמה של פירוק והרכבה מחדש במערכת החינוך

סיפורי הברית החדשה בחומר הלימוד של כיתה ט', העלמת ייחודה של ירושלים עבור העם היהודי, העלמת שיעורי תנ"ך ממערכת השעות. מערכת החינוך הממלכתית זקוקה לניעור וחיבור מחדש לשורשים. עו"ד אודליה קדמי, יו"ר 'הורים מעורבים', סבורה שהישועה תבוא מההורים עצמם.



עו"ד אודליה קדמי, יו"ר 'הורים מעורבים'

צילום: שלומי יוסף

ובספרי הלימוד. "הבקשה שלנו מההורים היא להיות מעורבים יותר, לפתוח את הספרים של הילדים, להכיר את חומר הלימוד, לשאול את המחנכים והמנהלים שאלות כשדברים לא נראים, לא מסתדרים או מנוגדים לערכים שעליהם הם רוצים לחנך את ילדיהם. היום לא קיימת אפשרות לבחור את בית הספר, אז לפחות שיאפשרו להורים להוציא את הילדים מהכיתות כשבשיעורים מועברים תכנים מסוימים", אומרת קדמי. "להורים יש כוח גדול שהם לא מודעים לו ולכן לא מפעילים אותו. בשאלת שאלות והעלאת נושא לדיון ההורים מפעילים כוח גם מול הנהלה של בית הספר וגם מול הורים אחרים שחושבים כמותם אבל צריכים את הגיבוי והאמירה המשותפת. תדרשו תשובות וקחו אחריות על החינוך של הילדים שלכם גם כשהם בשעות בית הספר. אל תסמכו על המערכת. לא פעם מי שמניעים את הגופים הגדולים במערכת הם אינטרסים זרים שלא בהכרח טובת הילדים מעסיקה אותם".

הבקשה שלנו מההורים היא להיות מעורבים יותר, לפתוח את הספרים של הילדים, להכיר את חומר הלימוד, לשאול את המחנכים והמנהלים שאלות כשדברים לא נראים, לא מסתדרים או מנוגדים לערכים שעליהם הם רוצים לחנך את ילדיהם

וההורים אינם מודעים למתרחש בכיתות

מדיניות ימין, אבל במבחן התוצאה דברים לא קורים, ולימודי תנ"ך הם רק אחת הדוגמאות הבולטות. לדוגמה, תכנית 'שורשים', שנכנסה לתוקף בשנה האחרונה, נועדה להחזיר את הזהות היהודית למוקד, ואחד הצעדים המשמעותיים לשם כך הוא חיזוק לימוד תנ"ך והגדרתו כלימוד ליבה, כלומר חובה ללמוד תנ"ך לפחות שעה בשבוע... בסך הכול שעה בשבוע, אבל גם על זה מנהלים מצפצפים בדרכים שונות".

מי שמגבה את הצפוף הזה על חובת לימודי תנ"ך, הם אנשי הפקידות במשרד החינוך, מאשימה קדמי. "מדובר במי שאי אפשר לפטר אותם ואי אפשר להיזיז מתפקידם. הם אלה שמחליטים אם הנחיה תיאכף או שניתן להתעלם ממנה. כך קורה שבבתי ספר ממלכתיים בישראל אין לימודי תנ"ך. כאשר חוזר מנכ"ל קודם חייב לימוד שעת תנ"ך בשבוע, החליטו מנהלים להכניס תחת ההגדרה 'תנ"ך' חומרי לימוד ללא שום קשר. כך מתנהלת בריחה של מערכת החינוך הממלכתית מהזהות היהודית".

את התופעה מזהה קדמי בעוד מגוון רחב של דוגמאות. החל משילוב סיפורים מהברית החדשה בחומרי לימוד לכיתה ט', דרך הגדרתה של ירושלים כעיר קדושה לשלוש הדתות מבלי לציין את היותה בירת ישראל, ועד ההחלטה לוותר על ימי לימוד בין יום כיפור לסוכות, כך שלא ניתן להכין את התלמידים לחג המתקרב ולהכיר את מנהגיו. "דרושה במערכת רפורמה ברמה של פירוק והרכבה מחדש", היא אומרת ומבהירה כי המאמץ למחוק ממערכת החינוך סממנים יהודיים אינה נעשית באופן רשמי ומסודר, אך זו בהחלט הרוח הנושבת במסדרונות והמנהלים מזהים זאת ומעדיפים חלופות על פני כל מה שמריח משורשים יהודיים ומסורת.

עו"ד קדמי מתריעה גם מכניסתם של תכנים פרוגרסיביים למערכת החינוך הממלכתית, משילובן של עמותות המזוהות עם חופש מיני להדרכה וסדנאות גם בכיתות הנמוכות, משילוב טקסטים פוליטיים בלימודי ספרות ושירה ועוד, כאשר הקהל הצעיר הופך ל"קהל שבוי" שהציאה מהכיתות נאסרת עליו

קשה ואולי בלתי אפשרי לדבר על ריבונות, ובוודאי גם לפעול לקידומה ללא חיבור לזהותו העמוקה של העם, אך בפועל שסע הולך ומתרחב בין העם לזהותו ההיסטורית, זה בדיוק מה שמתרחש במערכת החינוך הממלכתית שלנו. על כך מתריעה עו"ד אודליה קדמי, יו"ר 'הורים מעורבים', מעל כל פלטפורמה אפשרית.

מאז הקימה את תנועתה פעלה קדמי מול גורמים רלוונטיים במשרד החינוך בניסיון לחולל שינוי של ממש, אך נתקלה במחסומי הפקידות שכובלים גם את ידי השר. כעת היא סבורה שהישועה תבוא רק מלמטה, מההורים עצמם שיתחילו לגלות מעורבות, ישאלו שאלות ויתעניינו בתכנים שילדיהם נחשפים אליהם בבתי הספר.

"מדובר בבעיה עמוקה, גדולה ושורשית", היא אומרת. "שר חינוך יכול לנסות ולהנחיל

תכנית 'שורשים', שנכנסה לתוקף בשנה האחרונה, נועדה להחזיר את הזהות היהודית למוקד, ואחד הצעדים המשמעותיים לשם כך הוא חיזוק לימוד תנ"ך והגדרתו כלימוד ליבה, כלומר חובה ללמוד תנ"ך לפחות שעה בשבוע... בסך הכול שעה בשבוע, אבל גם על זה מנהלים מצפצפים בדרכים שונות



צילום: שאטרסטוק

ציון במשפט תפדה

במאהל הגבורה שבירושלים קיימה תנועת הריבונות כנס מיוחד תחת הכותרת 'ציון במשפט תפדה'. זכות העם להיות ריבון לגורלו ולעתידי דרך נבחריו נחסמה בידי אליטה משפטית.



ח"כ שמחה רוטמן, הציונות הדתית

"עלינו לזכור שהממשלה והכנסת שייבחרו ב-27 באוקטובר ימנו עשרה שופטים לעליון. מדובר בשני שליש מהשופטים. בידיים של כל אחד מאיתנו האפשרות להכריע, אם לא, נראה שיכפולים גנטיים של יצחק עמית, או שימונו שופטים שמחברים לעם ישראל. יש כאן קבוצה שהתרגלה לשלוט בישראל מבלי לנצח בבחירות. לא נקבל דיקטטורה שיפוטית. ישראל לא תהיה איראן".



יהודית קצובר ונדיה מטר, יושבות ראש תנועת הריבונות

"לא שבנו לארצנו כדי להיות עם ככל העמים. שבנו לארצנו כדי לחדש בה את חיינו הלאומיים, את ריבונותינו, תרבותינו וערכינו. לכן, השאלה היא לא רק מי מחליט, הכנסת או השופטים, אלא מהי דמותו של המשפט במדינה יהודית, מה מקום משפט התורה, המשפט העברי, בעיצוב חיינו הציבוריים. הריבונות מעניקה לנו את האחריות על הארץ. המשפט קובע כיצד נממש את האחריות הזאת.

"צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ". למה לרדוף? זה לא מובן מאליו? הצדק לא יבוא מעצמו. יש לדרוש אותו. צריך להתאמץ להגיע אליו. רש"י: "למען תחיה וירשת" - אם לא נהיה ראויים, לא נוכל לשבת כאן על אדמתנו".



שר המשפטים וסגן רה"מ, יריב לוין, הליכוד

"התברר שלמרות שהימין נמצא בשלטון שנים רבות, כל מוקדי הכוח במדינה מוחזקים על ידי אנשי שמאל ואנשי שמאל קיצוני, אקדמיה, תקשורת, ביטחון, הסתדרות, כלכלה וכו'. עבורם אם הם מפסידים בבחירות זה לא נורא כי ניתן להמשיך לשלוט דרך האמצעים האחרים. הבחירות הקרובות בעלות חשיבות היסטורית בתחומי ביטחון, זהות ובוודאי המשפט. זו הכרעה שתקבע אם נוכל להביא שינוי מהיסוד של בית המשפט העליון".





ח"כ עמית הלוי, הליכוד, חבר ועדת חוץ וביטחון



"במסווה דמוקרטי ניכסה לעצמה חבורה את הסמכות לבטל ולאיין חוקים, ובכך ניכסה לעצמה את הריבונות ואת היכולת להיות המילה האחרונה. בשורת מהפכות היסטוריות עברנו מהכרעה דרך החרב להכרעה דרך הפתק, אך קבוצת אליטה קטנה מחזירה אותנו לעידן העריצות".



עו"ד יסכה בינה, יו"ר התנועה למשילות ודמוקרטיה



"שוב ושוב נגסה מערכת המשפט בסמכויות הדרג המדיני והצבאי וקיבלה החלטות שעלו לנו בדמים. "מערכת המשפט פוגעת בביטחון ישראל. הדבר הזה חייב להסתיים"



מירב חג'אג', אמה של שיר הי"ד, פורום בוחרים בחיים



"באולם בג"ץ התחושה שלנו הייתה שאנחנו במקום עוין. תשעה שופטים היו אטומים, לא ראו אותנו כמשפחות שכולות, אבל אם לא נהיה שם זו הפקרת השטח. כשאני שם אני מייצגת את עם ישראל כדי למנוע את הפיגוע הבא"



הרב יעקב יקר, יו"ר מכון תורת המדינה



"שלב אחר שלב כירסם בית המשפט העליון בסמכותם של בתי הדין הרבניים, תוך שהוא מפרש את החוק באופן השולל סמכויות שניתנו כחוק, או טוען שסמכות הדיינים נתונה רק כאשר הם פוסקים על פי דרכו..."



עו"ד ערן בן ארי, עמך ישראל, חבר המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין



"לא בית המשפט הוא שמנע ריבונות על יהודה ושומרון, אלא הדרג המדיני שלא העלה תכנית ריבונות לדין. ריבונות בבקעה ועל הישובים ביו"ש צריכה להיות תכנית העבודה לכנסת הבאה".



שי גליק, בצלמו



"דרך הרשתות החברתיות והתקשורת יש לאזרחים כוח רב להשפיע על מערכת המשפט. אסור להשאיר את הזירה הזו בבלעדיות של עמותות וארגוני שמאל"

היכן המנהיג בעל החזון והאומץ להחיל ריבונות?

יהודית קצובר ונדיה מטר, יושבות ראש תנועת הריבונות

ריבונות כי זה שלנו

ריבונות היא החלטה מדינית: החלטה להחיל את ריבונותה של מדינת ישראל על חבלי מולדתה, מתוך הכרה עמוקה שזו ארצנו, ארץ אבותינו, הארץ שהובטחה לעם ישראל על ידי הקב"ה. כאן שורשינו, כאן ההיסטוריה שלנו וכאן נבנה עתידנו.

זכותנו על הארץ הזאת אינה מתחילה בהחלטה של האו"ם ואינה תלויה באישורו של העולם. היא נובעת מהקשר ההיסטורי והלאומי העמוק שבין עם ישראל לארצו. כדי לממש זכות זו גם במישור המדיני והמשפטי, נדרשים חזון, תודעה ריבונית ואומץ להכריע.

שנים רבות מדי אנו חיים במצב של טרום הכרעה וממשיכים עם הסכמי אוסלו. אמנם בונים, מתיישבים, סוללים כבישים, מפתחים יישובים ומחזקים את אחיזתנו בארץ, אבל נמנעים מהצעד המתבקש: ביטול הסכמי אוסלו והכרזה ברורה שיהודה, שומרון וחבל עזה הם חלק בלתי נפרד ממולדתנו.

אנחנו מהססים לעגן את מעמדנו המדיני והמשפטי. אנו משקיעים בהתיישבות, אך משאירים פתוחה את השאלה אם השטח הזה יהיה חלק ממדינת ישראל גם בעתיד.

ההיסוס הזה אינו רק מדיני. הוא גם תודעתי. כל עוד ישראל אינה מכריעה, היא משדרת שהיא עצמה אינה בטוחה בצדקת דרכה ובזכותה לעגן

את אחיזתה בארץ בהחלטה מדינית מחייבת. אם ישראל אינה מחילה את הריבונות, מה אנו רוצים מהעולם?

העולם התנגד ומתנגד

כדאי לחזור לרגע אל שנת תש"ח. האם העולם כולו עמד לצידנו כאשר הכרזנו על הקמת המדינה? בוודאי שלא. אמנם החלטת החלוקה זכתה לרוב בעצרת האו"ם, אך היא לא הביחה את גבולות המדינה היהודית, את ביטחונה או את מימושה ללא מלחמה. מדינות ערב התנגדו לעצם הקמתה של מדינה יהודית, והנהגת היישוב ידעה שהכרזת העצמאות תביא למלחמה קשה.

גם אז נשמעו אזהרות מפני המחיר המדיני והביטחוני. גם אז המציאות הייתה מורכבת ומלאה סכנות. ובן-גוריון הכריע.

הוא לא הכריז על המדינה משום שכל התנאים הבשילו, משום שהעולם הסכים לכל פרט או משום שכל הקשיים נפתרו. הוא הבין שיש רגעים בהיסטוריה שבהם מנהיגות נדרשת לקבל החלטה ולעצב את המציאות, ולא להמתין עד שהמציאות תעניק לה רשות.

זהו הלקח מתש"ח: לא להמתין למציאות מושלמת, אלא להגדיר יעד לאומי ולפעול להגשמתו. זהו גם האומץ הנדרש כיום - לקבל

החלטה מדינית.

הגולן כדוגמה נוספת

בשנת 1981 החילה ישראל את חוקיה, שיפוט ופיקוח על רמת הגולן. העולם התנגד ומועצת הביטחון של האו"ם קבעה בהחלטה 497 כי המהלך חסר תוקף משפטי בינלאומי. למרות זאת ישראל לא ביטלה את החלטתה. בשנת 2019 הכירה ארצות הברית בריבונות ישראל על הגולן.

אין פירוש הדבר שההתנגדות הבינלאומית נעלמה, או שהמציאות ביהודה ושומרון זהה לזו שברמת הגולן. אך המקרה שוב ממחיש שהחלטה מדינית אינה חייבת להמתין להסכמה בינלאומית מוקדמת.

הכרעה ריבונית אינה מבטיחה שהעולם יקבל מיד את עמדת ישראל. היא כן מבהירה שישראל יודעת מהו יעדה ואינה משאירה את עתידה פתוח ללא גבול.

מעמד הערבים אינו תירוץ

אחת הטענות המרכזיות נגד החלת ריבונות ביהודה ושומרון היא שאלת מעמד האוכלוסייה הערבית. זו אכן שאלה רצינית המחייבת תשובות רציניות. אבל היא אינה יכולה להפוך

לתירוץ להימנעות נצחית מהכרעה.

כאשר התחדשה ההתיישבות הציונית בארץ ישראל, היהודים היו מיעוט באוכלוסיית הארץ (ב-1882 היו כ-24,000 יהודים ומולם כ-440,000 ערבים). גם ערב הקמת המדינה ניצבה התנועה הציונית מול מציאות דמוגרפית, לאומית וביטחונית מורכבת. (650,000 יהודים מול 1.3 מיליון ערבים). ואף על פי כן, היא לא ויתרה על חזון המדינה היהודית.

העם היהודי פעל לעלייה, להתיישבות, לרכישת קרקעות, להקמת מוסדות לאומיים ולבניית התשתית למדינה. העם היהודי לא המתין ליום שבו כל האתגרים ייעלמו מאליהם. כיום קיים רוב יהודי בין נהר הירדן לים התיכון. לפי יורם אטינגר, ב ישראל וביהודה ושומרון חיים כ-8 מיליון יהודים וכ-3.5 מיליון ערבים, כך שהיהודים מהווים כ-69% מהאוכלוסייה, ללא רצועת עזה. הרוב היהודי נהנה מרוח גבית של שיעור פריון ומאזן הגירה חיובי (מקור: יורם אטינגר, דו"ח אטינגר 2026).

שאלת מעמדם וזכויותיהם של הערבים מחייבת תוכנית סדורה, אחראית וישימה, שתיתן מענה להיבטים הביטחוניים ומבוססת על הצעתו של הנשיא טראמפ להגירת ערביי עזה. אבל יש הבדל עצום בין הכרה במורכבות לבין כניעה לה. הציונות לא המתנה להיעלמות הקשיים כדי להגשים את חזונה. היא פעלה כדי להתמודד עמם.

המירוץ בעיצומו - ריבונות או פלשתינ?

מאז מלחמת ששת הימים אנו מצויים במצב ביניים מתמשך. ישראל שולטת בחלקים נרחבים מיהודה ושומרון, אך לא החילה עליהם את ריבונותה. במשך עשרות שנים התרגלנו לדבר על הסדר עתידי, משא ומתן עתידי ותנאים שיבשילו בעתיד.

ובינתיים, הזמן אינו עומד מלכת. הרשות הפלסטינית קובעת עובדות בשטח ע"י בנייה מאסיבית, רישום והסדרת קרקעות ופועלת בזירה הבינלאומית לקידום הכרה במדינה פלשתינית (157 מדינות מתוך 193 מדינות חברות באו"ם הכירו בה כמדינה). ישראל ממשיכה לבסס את אחיזתה, אך נמנעת מלתת לה ביטוי ריבוני מלא.

כך נוצר מצב בלתי נסבל: אנחנו בונים ופועלים בשטח, אך משאירים את שאלת עתידנו פתוחה, בעוד אויבינו פועלים לקדם הכרעה מדינית משלהם. ההימנעות מהכרעה אינה משדרת ניטרליות. היא משדרת חולשה וגמגום.

צילום: תנועת הריבונות



פגישה עם השר בצלאל סמוטריץ'



פעילות תנועת הריבונות בכנסת מימין לשמאל: רנה מרגוליס, יהודית נויברגר, רינה קושלנד, נדיה מטר, עו"ד נילי נאהורי, יהודית קצובר, הינדי קלרמן

ריבונות היא השכפ"ץ של ההתיישבות

ההתיישבות היא מפעל ציוני אדיר. כל בית, יישוב, חווה וכביש מעמיקים את אחיזתנו בארץ. אבל ההתיישבות לבדה אינה מבטיחה את עתידה.

בסיני, בגוש קטיף ובצפון השומרון ראינו כיצד יישובים שנבנו בעמל, במסירות ובאמונה נעקרו בעקבות החלטות מדיניות. אלפי בתים ומפעל חיים שלם לא מנעו את הפינוי כאשר התקבלה החלטה לעקור אותם.

זו אינה רק אזהרה מן העבר. כל עוד לא הוחלה ריבונות, גם מפעל ההתיישבות המפואר ביותר נותר חשוף לשינויי מדיניות. ממשלה עתידית עלולה לקבל החלטות שיהפכו את הישיג ההתיישבות על פיהם. מה שנבנה במשך עשרות שנים עלול להפוך, שוב, קלף למשא ומתן או לפינוי. משום כך יש לעגן את האחיזה בארץ במסגרת המדינית והמשפטית של ישראל, ולהפוך את עקירת ההתיישבות ואת מסירת השטח למהלך קשה הרבה יותר מבחינה משפטית ופוליטית.

חוק יסוד משאל עם קובע כי החלטה להוציא שטח מתחולת החוק, השיפוט והמינהל של ישראל מחייבת אישור במשאל עם, אלא אם אושרה ברוב של 80 חברי כנסת. לעומת זאת, ביהודה ושומרון, כל עוד לא הוחלה הריבונות, ההגנה החוקתית המיוחדת הזאת אינה חלה מכוח חוק יסוד זה. כך, כפי שלמדנו בכאב מגוש קטיף ומצפון השומרון, החלטה מדינית שנתמכה ברוב רגיל בכנסת (59!) הביאה

לעקירת יישובים שלמים.

זו אחת הסיבות המרכזיות לכך שהריבונות היא השכפ"ץ של ההתיישבות. לכן השאלה אינה אם ההתיישבות חשובה. היא חשובה מאין כמוה. השאלה היא אם אנו מוכנים להסתפק בהישג שאותו ניתן להפוך, או לעבור לשלב הבא בצינורות: החלת ריבונות.

הריבונות תביא את המיליון

הטענה שעלינו להמתין עם החלת הריבונות עד שמיליון יהודים יחיו ביהודה ושומרון הופכת את סדר הדברים. החלת ריבונות תסייע לקידום תכנון לאומי של בניית ערים ויישובים, השקעות בתשתיות, כבישים, תחבורה, אזורי תעשייה, מוסדות חינוך, ביטחון למשקיעים שיאפשרו את התרחבות ההתיישבות ואיכלוס האזור במיליוני יהודים.

אין צורך להמתין למיליון יהודים כדי להחיל ריבונות. הריבונות עצמה תביא אותם.

אסור לאפשר לבירוקרטיה בלום הכרעה לאומית

כמעט שישים שנה חלפו מאז מלחמת ששת הימים, ועדיין יהודה ושומרון אינם כלולים במלואם במסגרת התכנון הלאומי של מדינת ישראל. כל מי שמסתכל על מפת תוכנית מתאר ארצית 35 רואה שיהודה ושומרון וחבל עזה אינם כלולים במסגרת התכנון של מדינת ישראל. אי אפשר להמשיך לתכנן את עתידה של מדינת ישראל כאילו חבלי מולדת אלה אינם

חלק ממנה. יש לשלב את יהודה ושומרון וחבל עזה בתכנון הלאומי הכולל, ולהחיל עליהם את מערכת התכנון הישראלית כחלק בלתי נפרד מההכרעה הריבונית.

יש החוששים כי מהלך כזה יביא עמו בירוקרטיה, עיכובים והליכי אישור ממושכים, כפי שקורה בתחומי המדינה האחרים. אולם אם החלת מערכת התכנון הישראלית יוצרת קשיים בירוקרטיים, יש לטפל בהם באמצעות רפורמות מתאימות, ייעול הליכים והסרת חסמים. אין שום היגיון בהותרת יהודה ושומרון ועזה מחוץ למסגרת התכנון הלאומי או בהימנעות מהכרעה מדינית רק משום שמערכת התכנון זקוקה לשיפור. לא משאירים חבלי מולדת מחוץ לתכנון הלאומי בגלל בירוקרטיה. מתקנים את הבירוקרטיה ומתקדמים להכרעה.

ריבונות - הקומה הבאה של הצינורות

הצינורות ידעה לעבור מהחלום אל המעשה, מן הגלות אל השיבה ומן ההתיישבות אל הקמת המדינה.

עתה נדרש המעבר הבא: מן האחיזה בארץ אל הכרזת הריבונות.

לא די בהצהרות תמיכה. לא די בהחלטות סמליות למדינה פלתינית. לא די בהחלטות סמליות או באמירה שיהודה ושומרון הם לב מולדתנו, אם איננו מוכנים לתת לאמירה הזאת ביטוי מדיני מחייב. נדרשת הנהגה שתאמר: איננו מסתפקים עוד בניהול המצב. אנו מבקשים

לעצב את העתיד.

תנועת הריבונות הצליחה להעביר את רעיון הריבונות מן השוליים אל מרכז השיח הציבורי. כעת נדרש המעבר מתודעה להכרזה.

מציאות חדשה צומחת בישראל מאז 7.10

כדי לחולל את המפנה הזה, אין די בחוק בכנסת. דרושה תנועה עמוקה יותר, תנועה נפשית ולאומית. עלינו להשתחרר מתודעת ההתגוננות, מהצורך המתמיד להסביר מדוע מותר לנו להיות כאן ומההרגל לבקש אישור מן העולם לכל צעד הנוגע לעתידנו.

המשמעות אינה התעלמות מהעולם, מהאתגרים הביטחוניים או מהמחירים האפשריים. מנהיגות אחראית חייבת להביא את כולם בחשבון. אבל יש הבדל בין שקילת המחיר לבין הפיכת הפחד מהמחיר למדיניות.

תנועה נפשית ריבונית מתחילה בידיעה ברורה מהו היעד הלאומי. היא נשענת על אמונה בצדקת הדרך ועל הכרה באחריותנו לעתיד הארץ.

מאז שבעה באוקטובר יש צמיחה של רוח חדשה בעם, תנועה עמוקה של התעוררות, של כמיהה לזהות יהודית ולאומית חזקה, לעצמאות אמיתית ולמימוש ריבונותנו בארצנו. את הרוח הזאת מרגישים באוויר - ועל כנפיה עלינו להעז ולהכריז על הריבונות.

בבחירות הקרובות, השאלה אינה מי מדבר על ריבונות, אלא מי מוכן להכריע ולממש אותה.

מה הם מבטיחים לנו?

לקראת הבחירות הציבה תנועת הריבונות בפני המפלגות השונות שתי שאלות עיקריות. הראשונה היא מה תוכנית המפלגה בעניין יהודה ושומרון, וכיצד היא מתכוונת לקדם את התוכנית בקדנציה הקרובה, והשנייה - מה החזון שמציבה המפלגה למדינת ישראל לקראת שנת 2048, שנת המאה להקמתה?

מפלגת 'הציונות הדתית' בראשות בצלאל סמוטריץ'

התוכנית לעתיד יהודה ושומרון:



הציונות הדתית מתנגדת נחרצות להקמת מדינת טרור פלשתינית בלב ישראל ותומכת בהחלת ריבונות ישראלית מלאה על חבלי מולדתנו ביהודה ושומרון. לעולם לא ניתן יד לגירוש יהודים מביתם ולמסירת שטחי מולדת לאויב. במסגרת כך, הציונות הדתית בראשות השר סמוטריץ' חוללה מהפכת ענק, חסרת תקדים, בהתיישבות ביהודה ושומרון באופן שמחסל הלכה למעשה את רעיון המדינה הפלשתינית. זהו צעד אסטרטגי חשוב לא רק לתושבי יהודה ושומרון, אלא למדינת ישראל כולה - מאחר שזה מה שימנע את שבעה באוקטובר הבא בלב ישראל.

מתחילת הקדנציה הסדרנו את כל ההתיישבות הצעירה והכרזנו על לא פחות מ-104 יישובים חדשים ביהודה ושומרון. אישרנו ביהודה ושומרון 60 אלף יחידות דיור, 30,250 דונם של אדמות מדינה הוכרוזו, והקמנו 160 חוות חקלאיות כדי לחזק את אחיזתנו בשטח והן שומרות על כמיליון דונם של אדמות מדינה. כמו כן אישרנו 3,401 יחידות דיור בשטח E1 במהלך אסטרטגי היסטורי שמחזק את הרצף בין ירושלים למעלה אדומים, ומבהיר שהעתיד של חבל הארץ הזה ייקבע על ידי מדינת ישראל ולא על ידי לחצים בינלאומיים.

ביטלנו חוקים גזעניים שהפלו לרעה יהודים ברכישת קרקעות, ואנו מתחילים בביצוע הסדר מקרקעין בכל רחבי יהודה ושומרון. אנו משקיעים תקציבים רבים במרכיבי ביטחון, מבני ציבור ותשתיות, מעודדים ומתקצבים חקלאות ומרעה ומכניסים את הקרקע למיליון מתיישבים.

נמשיך להגביר את האכיפה נגד בנייה בלתי חוקית בשטחי C ונפעל למנוע השתלטות על אדמות מדינה. בשנה האחרונה נרשם שיא באכיפה נגד הבנייה הבלתי חוקית וההשתלטות המסוכנת של הרשות הפלשתינית על שטחי C. בנוסף לכך השקענו 7 מיליארד שקלים במהפכת תחבורה בכבישי יהודה ושומרון ובהקמת כ-70 אנטנות סלולריות חדשות.

יתרה מזאת, השר סמוטריץ' אישר הטבות מס ליהודה ושומרון אשר נועדו לעודד התיישבות ולהגיע ליעד של מיליון תושבים באזור זה. המדיניות שלנו היא לחזק את ההתיישבות ביהודה ושומרון, להמשיך ולפתח את המהפכה שהתחלנו וגם לתקן את חרפת הגירוש. לשם

כך ביטלנו בצעד היסטורי את חוק ההתנתקות בצפון השומרון וקידמנו את החזרה לחומש, לשאנור, לגנים ולכדים.

החזון לקראת שנת 2048, שנת המאה לישראל:

לקראת שנת המאה של מדינת ישראל ב-2048, אנחנו מציבים חזון אסטרטגי וערכי המבוסס בראש ובראשונה על אחיזה איתנה ובלתי ניתנת לערעור בכל שטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה, תוך אמירה ברורה כי זו ארצנו. היעד העיקרי הוא מיליון תושבים יהודים בשטחי יהודה ושומרון, תוך החלת ריבונות ישראלית מלאה על כל חבלי מולדתנו ביהודה, שומרון ועזה וחסול מוחלט וסופי של רעיון המדינה הפלשתינית. זהו לא רק הצעד ההיסטורי, הצינוי והערכי הצודק ביותר, אלא זו תהיה הערובה הביטחונית לקיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ריבונית בארץ ישראל.

לצד ביסוס ההתיישבות והביטחון, מדינת ישראל תמשיך להיות אור לגויים ולהתפתח כמעצמה אזורית עם עוצמה רוחנית המושתתת על אמונה בצדקת הדרך, עוצמה כלכלית, מדינית, ביטחונית וטכנולוגית. נהיה בין שלוש המעצמות המובילות בעולם בחדשנות, באופן שמתבסס על הון אנושי ראשון במעלה. זו תהיה מדינה עם חברה מאוחדת ומלוכדת, מלאת חמלה וחסד, מפעל קיבוץ גלויות מפואר. מדינה של עם יחיד ומיוחד, שמחובר לשורשים שלו, שההווה שלו עשיר ועתידו מבטיח ומזהיר.

מפלגת 'עוצמה יהודית' בראשות איתמר בן גביר

התוכנית לעתיד יהודה ושומרון:



מעבר מהכלה להכרעה, שאותה נוביל באופן ישיר באמצעות תיק הביטחון שהשר בן גביר דורש לעצמו בממשלה הבאה שתקום. החלת ריבונות ישראלית מלאה, פירוק מלא של הרשות הפלשתינית מכל נכסיה ונשקה, ושימוש בכל המנגנונים הביטחוניים והממשלתיים לעידוד הגירה מרצון של ערביי יהודה, שומרון ועזה, כפי שהשר בן גביר כבר הצהיר. נפעל להסרת כל המגבלות ולפיתוח מסיבי של ההתיישבות.

החזון לקראת שנת 2048, שנת המאה לישראל:

במבט לעבר שנת 2048, החזון שלנו כבר פועל בשטח: בשנה זו החלת ריבונות ישראלית מלאה ביהודה ושומרון היא עובדה מוגמרת, עידוד ההגירה נמצא בעיצומו ומביא לשינוי דמוגרפי יסודי, והשותפה לטרור, הרשות הפלשתינית, מפורקת לחלוטין. בשנת 2048 ישראל בעזרת השם תהיה מדינה יהודית הרבה יותר חזקה, בטוחה ובלתי מתפשרת.

מפלגת 'זהות' בראשות משה פייגלין

תוכנית המפלגה ליהודה ושומרון



כיבוש, גירוש והתיישבות.

החזון לקראת שנת 2048, שנת המאה לישראל:

כיבוש, גירוש והתיישבות.

מפלגת 'עמך ישראל' בראשות עופר וינטר

תוכנית המפלגה ליהודה ושומרון:



ארץ ישראל שייכת לעם היהודי. היא ביתנו הלאומי, והיא הובטחה לאבותינו. כמו בקום המדינה כך גם היום, חיוזק האחיזה בארץ, הן רעיונית והן בשטח, הוא תנאי לביסוס הריבונות של מדינת ישראל, לביטחונה ולפיתוחה.

יהודה ושומרון הם מרחב שיש לו חשיבות היסטורית, ביטחונית וגאוגרפית מהותית למדינת ישראל, אבל לצד חשיבותו האסטרטגית של האזור הוא מתמודד עם איומי טרור, אתגרי משילות ותשתית ולחצים מדיניים ומשפטיים בזירה הבינלאומית. מציאות זו מחייבת מדיניות ארוכת טווח שתבטיח ביטחון, חופש פעולה וחיוזק האחיזה הישראלית במרחב. הדבר הראשון שצריך להבהיר לעצמנו ולאויב - לעולם, לעולם! לא תקום מדינה פלשתינית בשטחי הארץ.

המדיניות של 'עמך ישראל' ביהודה ושומרון תתמקד קודם כול בביטחון ובחיוזק האחיזה

הישראלית בשטח. נפעל לסיכול תשתיות טרור באופן יזום ורציף, להחרמת כספי טרור, להריסת מבנים המשמשים לפעילות עוינת ולסגירת ארגונים תומכי טרור. בד בבד נחזק את הנוכחות לאורך גבול ירדן ובמרחב התפר כדי לסכל הברחות אמצעי לחימה ומעבר מסתננים, ונפעל לחיוזק המשילות והאכיפה בשטחי C.

לצד הביטחון נקדם את ההתיישבות והפיתוח באזור באמצעות האצת ההתיישבות והרחבת יישובים וחוות חקלאיות ותוך הסרת חסמים בירוקרטיים וחיוזק הנוכחות בשטח. נשקיע גם בתשתיות, בכבישים ובצירי תחבורה שיחברו את האזור למרכז הארץ, נפתח אזורי תעשייה ותעסוקה שיחזקו את הכלכלה המקומית. במקביל נפעל בזירה המדינית וההסברתית כדי להציג את צורכי הביטחון של ישראל ולבסס תמיכה במדיניותה.

החזון לקראת שנת 2048, שנת המאה לישראל:

דורנו הוא דור הריבונות. זה הזמן לחזור ליסודות שהמדינה נבנתה עליהם: אמונה במקום ספק, יוזמה במקום היסוס, הכרעה במקום הכלה, אחריות במקום תירוצים, אחדות במקום פילוג ומשילות במקום ויתור על הריבונות.

מדינת ישראל ניצבת בפתחו של עשור מכריע. האתגרים הביטחוניים, הכלכליים, החברתיים והזהותיים מחייבים מעבר ממדיניות תגובתית לניהול לאומי יזום. בעשור הקרוב תידרש ישראל לחזק את עצמאותה, להעמיק את חוסנה, לבסס את ריבונותה ולשמר את יתרונה האיכותי.

עם 'עמך ישראל' חזקה, מדינת ישראל של 2048 תהיה חזקה ותתבסס על שמונה אדנים: ישראל כמדינת הלאום היהודי, תפיסת ביטחון של הכרעה, משילות, אחריות משותפת לגורל המדינה, חיוזק הביטחון הלאומי, חינוך ערכי ומתקדם, כלכלה חזקה וחיוזק התשתיות המתקדמות.

מפלגת 'המילואימניקים' בראשות יועז הנדל

התוכנית לעתיד יהודה ושומרון:



המפלגה רואה בהתיישבות משימה לאומית כמו הגנה על המולדת ועידוד עלייה. זו הציונות. כך בוודאי בחיוזק ההתיישבות ביהודה ושומרון והבקעה, הגבול



המזרחי.
בקדנציה הקרובה נפעל לפיתוח נרחב של תשתיות ותחבורה בכל גבולות ישראל, לקידום פרויקטים של שליטה ברכסים הגבוהים באיו"ש, לחקלאות בשטחי C שמשמעותה שליטה בשטח, וליצירת תנאים שיאפשרו את המשך הצמיחה וההתפתחות של ההתיישבות.

החזון לקראת שנת 2048, שנת המאה לישראל:

המטרה היא להבטיח שישראל תישאר מדינה יהודית ודמוקרטית, מדינה בטוחה שלא עומדת יותר בסכנת הקונספציה שהובילה לשבעה באוקטובר. חזרה לבסיס הציוני, פיתוח כלכלה עצמאית, חינוך לחריש עמוק ונשק, והחזרת המשילות לנגב ולגליל.

עלינו לפעול כבר היום כדי להבטיח שגם בשנת 2048 יהיה רוב ציוני ברור. הדרך לכך עוברת בבניית ממשלה ציונית רחבה, בחיזוק הקשר בין כלל חלקי החברה הישראלית למדינה וביצירת חברה משותפת שבה לכל אזרח יש חובות וזכויות, תחושת שייכות, אחריות והזדמנות.

לצד הביטחון והחוסן הלאומי, החזון הוא גם ישראל שבה איכות החיים גבוהה יותר, יוקר מחיה נמוך יותר, ויכולתה של משפחה ישראלית להתפרנס, לרכוש דירה ולבנות כאן את עתידה, אינה הופכת למשימה בלתי אפשרית.

מפלגת 'ביחד' בראשות נפתלי בנט

תוכנית לעתיד יהודה ושומרון:

נתמוך בהתיישבות יהודית בכל מקום שבו היא נעשית באופן חוקי. לא תקום מדינה פלשתינית ולא יימסר סנטימטר של אדמה. לא יפונה שום יישוב יהודי שנבנה בהתאם לחוק. אנו רואים את שטחי C כחלק עתידי ריבוני של מדינת ישראל, בהתאם לתוכנית בנט מיום כניסתו למערכת הפוליטית ב-2012. מובן שיש להפעיל שיקול דעת לגבי עיתוי. נסדיר יישובים הנמצאים על קרקע חוקית. נפנה בנייה פלשתינית בלתי חוקית בכל מקום באשר הוא.

החזון לקראת שנת 2048, שנת המאה לישראל:

כיום המגזר החרדי מונה מיליון וחצי איש, ובתוך דור המספר יגיע לארבעה מיליון. אנחנו מתכוונים להעלות למדינת ישראל את אחינו החרדים, שחיים כיום ללא לימודי ליבה, ללא לימודי ציונות, ובעיקר בלי שהם לוקחים חלק בסיפור הישראלי המשותף. התוכנית תחל במערכת חינוך ממלכתית שתכלול לימודי ליבה, ציונות, עידוד גיוס ושותפות בחיי החברה הישראלית תוך שמירה על אמונתם ועל לימוד תורה. בנוסף לכך, שירות בצה"ל במתווה המאפשר שמירה על אמונתם ולבסוף השתתפות בתעסוקה. רק כך נוכל להבטיח שמדינת ישראל תתקיים ותשגשג גם בשנת המאה.

וההעדפה היא להתמקד גם בקמפיין וגם בכהונה בכנסת ובממשלה בנושאים חרדיים בלבד".

מפלגת 'ש"ס' בראשות הרב אריה דרעי

על פי YNET: "בש"ס לא מרימים את נושא ההתיישבות ביהודה ושומרון כדגל מרכזי, והקמפיין שלהם פונה לענייני מסורת ועולם הישיבות, אך הם הצביעו בעד יוזמות של סמוטריץ' ומבהירים כי הם נגד מדינה פלשתינית".

מפלגת 'כחול לבן' בראשות בני גנץ

"המפלגה תומכת בחיזוק ההתיישבות ביהודה ושומרון בדגש על הבקעה, יישובי גב ההר, דרום הר חברון וקו התפר. לפי המתווה של כחול לבן, בדומה למתווה טראמפ, אין צורך בפינוי יישובים אלא ביצירת תשתיות שיאפשרו מקסימום ביטחון ומקסימום חופש תנועה".

מפלגת 'הליכוד' בראשות בנימין נתניהו

"לא משתתפים בשאלונים" (YNET).

E1. החלטות על הקמת יישובים חדשים, מיקומם והיקפם צריכות להתקבל על בסיס שיקולים ביטחוניים ותכנוניים".
פינוי במסגרת הסכם עתידי: "33 שנים אחרי הסכם אוסלו, ברור שהניסיון נכשל, הרשות הפלשתינית הפכה לארגון טרור שמתמחה בטרור מדיני, ולכן חייבים לחשוב בחוכמה איך מבטלים את הסכמי אוסלו ומפרקים את הרשות הפלשתינית".
ריבונות: "תומכים בהחלת ריבונות ישראלית בשטחי C. המפלגה קידמה הצעות חוק להחלת ריבונות במעלה אדומים, בביתר עילית ובבקעת הירדן, ואילו הממשלה טרפדה את החוקים".

מפלגת 'הדמוקרטים' בראשות יאיר גולן

"ממשלת נתניהו מחלישה את הרשות ואת מנגנוני התיאום הביטחוני, מאפשרת התרחבות של מאחזים בלתי חוקיים ומעודדת ומממנת את הטרור היהודי. התוצאה היא יצירת חבית נפץ מסוכנת. נילחם ביד ברזל בטרור הפלשתיני ונעקור את הטרור היהודי. נפנה מאחזים בלתי חוקיים שמייצרים מוקדי חיכוך".
פינוי יישובים במסגרת הסדר עתידי: "ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית, וכדי להישאר כזו חובה עלינו להתור להפרדות במסגרת מהלך אזורי עם ארצות הברית ומדינות ערב המתונות, עם ערבויות ביטחוניות וללא פשרות על ביטחון ישראל".

מפלגת 'יהדות התורה' בראשות הרב יעקב אשר

על פי YNET "אין למפלגה תוכנית דגל ליהודה ושומרון,

המפלגות הבאות לא הגיבו לפניית 'ריבונות', ותשובותיהן באשר לעתיד יהודה ושומרון מצוטטות כאן מתוך כתבתם של שילה פריד, אמיר אטינגר, מוון אזולאי ועינב חלבי באתר YNET:

מפלגת ישר! בראשות גדי איזנקוט

"הקמת מדינה פלשתינית אינה עומדת על הפרק מבחינתנו. אין לנו תוכנית לפינוי יישובים במסגרת הסדר מדיני. מעמדם של מאחזים בלתי חוקיים ייבחן לגופו, בהתאם לדין ולשיקולים ביטחוניים".
ריבונות: "ישר! מתנגדת למהלכים שמשמעותם סיכון הרוב היהודי במדינת ישראל - דבר שיוביל למדינה דו־לאומית. ישראל אינה מעוניינת לשאת באחריות לניהול חייהם האזרחיים של כשני מיליון פלשתינים. הרשות הפלשתינית נדרשת לרפורמות, ובהן הפסקת ההסתה במערכת החינוך והפסקת התשלומים למחבלים ולמשפחותיהם".

מפלגת 'ישראל ביתנו' בראשות אביגדור ליברמן

"ישראל ביתנו תומכת בחיזוק ההתיישבות ביהודה ושומרון, ובכלל זה בקידום הבנייה באזור



במהלך השנה יצאו מספר עלונים תנועתיים המלאים בתוכן ומאמרים העוסקים בריבונות שכתבו חברי הנוער

סמינריון קיץ תשפ"ו, יומיים של למידה והעמקה בנושא הריבונות והצמחת מנהיגות ורכישת כלים לעשייה והשפעה בכל התחומים- מדיה, שטח, תקשורת והסברה

צילום: מור אבריל ותנועת הריבונות

נערי ריבונות

פעילי תנועת נוער הריבונות מכל רחבי הארץ ממשיכים בפעילות הסברה, לימוד והכשרה לעיצוב דור המנהיגות הבא של ישראל. זאת מתוך חזון ואמונה בדרך להגשמת החלום הציוני של ריבונות ישראל על ארצו. הצצה מצולמת לכמה מהפעילויות האחרונות.

להצטרפות: ribonut@gmail.com | www.ribonut.co.il



במהלך השנה יצאנו לכ-30 פעילויות שטח, אשר עסקו בהסברת החשיבות של החלת הריבונות והעלאת מודעות לנושא



ועידת נוער ריבונות השמינית התקיימה בירושלים בהשתתפות נבחרי ציבור, אנשי ציבור ומאות בני נוער מכל רחבי הארץ